наша
свабода

№41 ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

18 ліпеня
2000 года
АЎТОРАК

Адрас: 220123,
г.Мінск, а/я 103

E-mail:
NPSvaboda@irex.minsk.by
http://www.svaboda.com

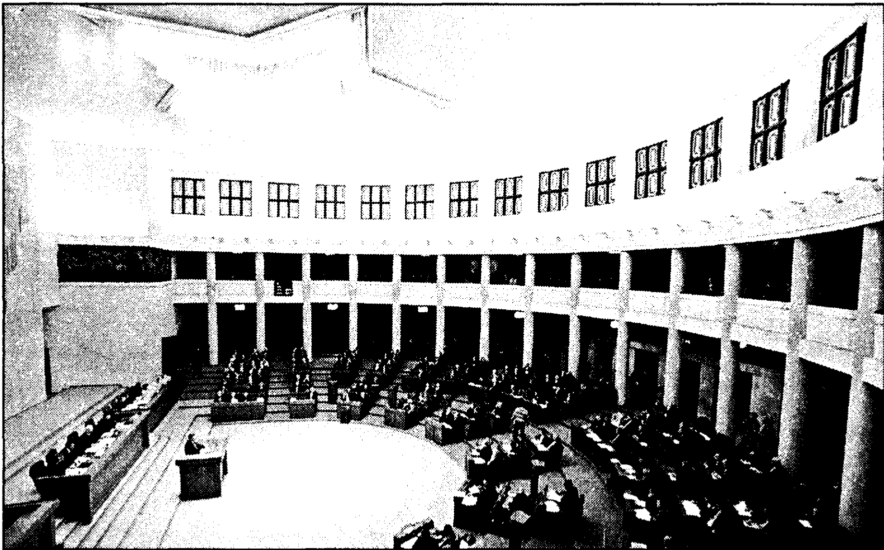
КОШТ СВАБОДНЫ

Палата коштам 4 мільярды

Юрась ХМЯЛЬНІЦКІ

Галоўнай тэмай апошніх дзён стала, безумоўна, прызначэнне даты выбараў у Палату прадстаўнікоў: згодна з указам А.Лукашэнкі, першы тур галасавання адбудзецца 15 кастрычніка, другі – 29 кастрычніка. Старшыня Цэнтральнай камісіі па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў Лідзія Ярмошына ўжо на другі дзень пасля з'яўлення ўказа расказвала журналістам пра падрыхтоўку да выбарчай кампаніі.

Фота IREX/ProMedia

Абранне 110 дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў 2-га склікання абыдзецца дзяржаўнай казне ў 4 мільярды 32 мільёны 600 тысяч беларускіх рублёў. Лідзія Ярмошына сцвярджае, што гэтых сродкаў «увогуле дастаткова для правядзення выбараў». Фінансавыя патокі з міністэрства фінансаў будуць спачатку накіроўвацца на рахунак Цэнтральнай выбарчай камісіі, адкуль пэўныя сумы грошай (у залежнасці ад колькасці выбарчых камісіяў і выбаршчыкаў) будуць пераразмяркоўвацца ў рэгіёны.

Ужо сёння ў афіцыйнай прэсе мусіць з'явіцца спіс выбарчых камісіяў. Такая аператыўнасць, па словах Л.Ярмошынай, прадыктаваная дзеля таго, «каб усе тыя органы, якія жадаюць накіраваць сваіх прадстаўнікоў у склад акруговых камісіяў, змаглі своечасова падрыхтаваць дакументы. Мы гэта робім адмыслова дзеля таго, каб даць найшырэйшыя магчымасці для ўдзелу ў выбарчых камісіях усіх тых грамадска-палітычных, грамадзянскіх сілаў, якія пажадаюць удзельнічаць у правядзенні выбарчай кампаніі». З апазіцыі пакуль толькі Партыя камуністаў Беларуская (ПКБ) публічна заявіла пра намер вылучыць ва ўсе выбарчыя камісіі сваіх прадстаўнікоў. Камуністы збіраюцца дэлегаваць, ва ўсялякім выпадку, не менш як 100 чалавек.

Лідзія Ярмошына абнародавала асноўныя мерапрыемствы каляндарнага плана працы ЦВК. Да 31 ліпеня мусіць завяршыцца фарміраванне акруговых камісіяў. З 6 жніўня пачнецца вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты — і працягнецца да 5 верасня. З 5 па 14 верасня акруговыя камісіі будуць правяраць усе дакументы, пададзеныя кандыдатамі, і праводзіць іхнюю рэгістрацыю. Перадвыбарчая агітацыя пачынаецца 15 верасня і завершыцца 14 кастрычніка.

Цэнтрвыбаркам ужо зацвердзіў усе ўзоры выбарчых дакументаў: формы бюлетэня, пратаколы акруговых камісіяў, формы спісаў выбаршчыкаў, узор подпіснога ліста па зборы подпісаў, — карацей, увесь аб'ём дакументацыі, які будзе выкарыстоўвацца ў перыяд правядзення выбарчай кампаніі. Усе названыя паперы здадзеныя ўжо ў друкарню, і, як спадзяецца Лідзія Ярмошына, 25 ліпеня дакументы будуць развезеныя па рэгіёнах. Апроч таго, ЦВК прыняла пастановы аб парадку правядзення перадвыбарчай агітацыі і прапаганды; аб захаванні і здачы ў архіў усёй выбарчай дакументацыі; аб акрэдытацыі як беларускіх, так і замежных назіральнікаў. Апошніх, відавочна, можа і зусім не быць: улады не выканалі ні адну з чатырох умоваў, пастаўленых перад імі АБСЕ, таму накіраванне замежных назіральнікаў на восеньскія выбары знаходзіцца пад вялікім пытаннем. ▶

Заканчэнне на стар.3

Міністра знялі за грахі

Рыгор БУЯН

Міністр сельскай гаспадаркі і харчавання Юрый Мароз сышоў у адстаўку. Афіцыйная версія сыходу чыноўніка — «па стане здароўя». Адпаведны ўказ быў падпісаны Аляксандрам Лукашэнкам 14 ліпеня.

Юрый Мароз узначальваў сельскагаспадарчае ведамства 2 снежня 1998 года. Дагэтуль ён 13 гадоў кіраваў саўгасам «Белавежскі», у 1996-97 гадах быў старшынёй камітэта па сельскай гаспадарцы і харчаванні Брэсцкага аблвыканкама, яшчэ два гады працаваў першым намеснікам міністра сельскай гаспадаркі. На міністэрскай пасадзе Ю.Мароз змяніў Івана Шаколу.

Зрэшты, у афіцыйную версію адстаўкі «па стане здароўя» 50-гадовага чыноўніка штосьці не верыцца. Прычыну ягонага выгнання трэба шукаць у іншым. Людзі, блізка знаёмыя з былым міністрам, сцвярджаюць, што Юрый Мароз быў вельмі «зручным» для ўладаў міністрам, які ніколі не спрабаваў адстаяць інтарэсы галіны. Тым часам, сельская гаспадарка Беларусі ставіць усё новыя адмоўныя «рэкорды» – замаразкі, спякота, дажджы і іншыя прыродныя катаклізмы штогод ставяць Беларусь на мяжу голада. Дагэтуль Ю.Марозу ўдавалася пазбегнуць адказнасці за ўсе правалы на сельскагаспадарчым фронце, але, відаць, надышоў час і яму адказваць за грахі галіны.

Дарэчы, не апошнюю ролю ў адстаўцы экс-міністра сыграла сакрушальнае паражэнне на трэцім з'ездзе прафсаюза работнікаў аграпрамысловага комплексу, які прайшоў у Мінску за два дні да адстаўкі. Спрабуючы падмяць пад сябе буйнейшы галіновы прафсаюз АПК, які аб'ядноўвае мільён 84 тысячы чалавек, урад выставіў дзеючаму старшыні Аляксандру Ярашуку альтэрнатыву – міністра Юрыя Мароза. Аднак калі за першага прагаласавалі 105 дэлегатаў, то за другога – толькі 29. Улады ж здрады, нават несвядомай, не даруюць. Міністр прайграў, таму міністр вымушаны сысці.

А ў міністэрскае крэсла перасеў былы першы намеснік міністра Вадзім Папоў. В.Папоў, па некаторых звестках, пачынаў сваю працоўную дзейнасць на радзіме А.Лукашэнкі – Магілёўшчыне; спачатку быў першым сакратарам Асіповіцкага райкама партыі, затым яго перавялі ў Магілёўскі абкам. Прыкладна год таму Вадзім Папоў стаў першым намеснікам міністра.

Сярод іншых кадравых ракіровак, праведзеных Аляксандрам Лукашэнкам у мінулую пятніцу, перш за ўсё звяртае на сябе ўвагу вяртанне ва ўладу рэктара Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі Міхаіла Дзямчука – ён прызначаны намеснікам старшыні Савета міністраў. Раней Міхаіл Дзямчук ужо працаваў віцэ-прэм'ерам ва ўрадзе Вячаслава Кебіча. ■

ГАРАЧАЯ ЛІНІЯ

■ **Каардынацыйная Рада дэмакратычных сілаў выдала заяву пра выбары ў Палату прадстаўнікоў, прызначаныя на 15 кастрычніка.** У ёй гаворыцца, што апазіцыйныя партыі «не возьмуць удзел у выбарчым фарсе ўвосень бягучага года», бо рэжымам не выканана «ніводнай з умоваў свабодных і справядлівых выбараў»: няма дэмакратычнага выбарчага заканадаўства, якое б дазволіла апазіцыі бесперашкодна ўключыць сваіх прадстаўнікоў у выбарчыя камісіі і арганізаваць кантроль над выбарамі; няма самога самастойнага парламенцкага органа, які меў бы рэальныя ўладныя паўнамоцтвы; па-ранейшаму забараняюцца масавыя акцыі, у турмах знаходзяцца палітычныя вязні, а іншадумцы Лукашэнкі не маюць магчымасці свабодна выказваць свае меркаванні ў дзяржаўных мас-медыя. Робіцца выснова, што «псеўдавыбары не палепшаць становішча ў краіне, не знізяць палітычнай і сацыяльнай напружанасці».

■ **Не выключана, што Уладзімір Высоцкі, з дня смерці якога паслязаўтра спаўняецца ўжо 20 гадоў, быў забіты на загад КДБ.** Гэтак лічыць польская пісьменніца Марлена Зімна. У сваёй кнізе «Хто забіў Высоцкага?» яна даводзіць, што афіцыйная версія сыходу спевака з жыцця выглядае досыць сумніўнай. У прыватнасці, М.Зімна спасылаецца на ўрача Высоцкага Анатоля Фядотава, інтэрв'ю з якім для газеты *Rzecz Pospolita* ўзяла адразу пасля смерці барда і паэта. Пісьменніца робіць выснову, што цьмяныя словы ўрача «мы гэта ўсё геніяльна зладзілі» сведчаць, што прычынай смерці ў дадатак да ўжытых Высоцкім заспакаяльнага і алкаголю магла стаць ін'екцыя смяротна-атрутнага прэпарата. Цікава, што сам доктар праз нядоўгі час пасля таго інтэрв'ю памёр пры нявысветленых акалічнасцях.

■ **Сваякі ахвяраў бамбардзіровак *NATO* па тэрыторыі Югаславіі, у прыватнасці тых, хто загінуў у выніку авіяўдараў па бялградскай тэлестанцыі ў сакавіку 1999 года, звярнуліся ў Еўрапейскі суд па правах чалавека з іскам па грашовую кампенсацыю да ўрадаў 17 з 19 дзяржаваў, уваходзячых у гэты ваенны блок.** Адвакат Тоні Фішэр, супрацоўнік ангельскай юрыдычнай фірмы, заявіў, што іск пададзены на падставе 2 і 10 артыкулаў Еўрапейскай канвенцыі правоў чалавека, дзе гаворыцца пра права на жыццё і свабоду слова.

НАДВОР'Е НА ЗАЎТРА

Курс наяўнага долара на «чорным рынку»

980

Экстэр'ер начальніка

Аляксандр ДУБРАВІН

Традыцыя – рэч на ўзроўні падсвядомасці амаль непераможная. Памятаю сваё ўражанне, калі прачытаў, што першыя савецкія і амерыканскія касманаўты былі ўсе спрэс невысокія ростам і крэпенькія тулавам. Месца ў касмічных караблях тады дужа бракавала, кожны грам быў на вагу золата. Гэта дыктавала адпаведны выбар. З таго часу пачалася традыцыя – пасылаць у космас невялічкіх, як бараўчкі, пілотаў.

А вось традыцыя прызначэння наменклатурнага начальства ў Саўдэпах (пад час іхняга канання) была зусім іншая. У нас усталяваўся свой, адметны ад сусветнага, стандарт. Чырвонатвары, пузаты, нахабны дзядзька, ганарысты перад простымі людзьмі, халуяваты перад начальствам, добры выпівоха і бабнік – вось найбольш характэрны партрэт таго суб'екта, які займаў самы прасторны кабінет у рай-гар-выканкамах амаль паўсюдна ў Беларусі. (Да гэтага часу з неверагодным рэалізмам успамінаю адно такое нешта з нечым у Смаргонях).

Чым меншым інтэлектам і адукацыяй валодаў кандыдат, тым лягчэй было яму рухацца па першых прыступках наменклатурнай лесвіцы, туды, дзе патрабаваліся ўжо сякія-такія спецыфічныя якасці: уменне інтрыгаваць, чытаць даклады, гаварыць ні пра што, праводзіць сходы, крывадушнічаць, хлусіць, здраджваць і г.д. Знешні выгляд адпавядаў зместу. Таму суб'ект з бегаючымі свінымі вочкамі, нячыстым сумленнем і наетым хайлом выдаваў на вялікага кіраўніка. Свой адрасу пазнаваў свайго па экстэр'еру. Больш таго, простыя людзі менавіта такім уяўлялі сабе саўдэпаўскага начальніка.

Вядома, здараліся і выключэнні, але вельмі рэдка. Мабыць, Масква свядома культывавала на нашай тэрыторыі такі тып кіраўніка – недалёкага, начальствалюбівага, малаадукаванага (завочная сельгасустанова, універсітэт марксізму-ленінізму, партшкола), залішне самаўпэўненага. Тым самым перашкаджала прыходу ў кіраўніцтва людзей самастойных, разумных, разважлівых, сумленных, нацыянальна арыентаваных.

«А што зараз?» — спытаецеся вы. «Які інтэр'ер у наменклатурных (прывілеяваных) начальнікаў новага набору?»

Не ведаю, што і сказаць. Увогуле, думаю, якая розніца паміж тымі і гэтымі? Традыцыя — рэч непераможная. Калі нават сам Лукашэнка не так даўно публічна заклікаў сваіх наменклатуршчыкаў «адарвацца ад карыта», то што можа дабавіць просты журналіст?

Свята на Грунвальдскім полі

Сяргей АСТРАЎЦОЎ

14-16 ліпеня на Грунвальдскім полі адбылося святкаванне 590-ых угодкаў перамогі аб'яднанага войска Польшчы і Вялікага Княства Літоўскага над крыжакамі.

Прэзідэнты Польшчы і Літвы—Аляксандр Квасьнеўскі і Валдас Адамкус гаварылі пра польска-літоўскую перамогу на Грунвальдзе, пра моцныя братэрскія і збройныя традыцыі гэтых двух народаў. Перад імі на пляцы быў сшываваны польска-літоўскі батальён, створаны на просьбу літоўскага боку. Каб удзельнічаць у мірατворчых мерапрыемствах. Тут жа і адбылася прэзентацыя гэтага супольнага байгата аддзелу. На флагштоках, якіх было толькі два, луналі польскі і літоўскі дзяржаўныя сцягі. Да помніка героям Грунвальда абодва прэзідэнты ўсклалі вянкі, кветкі на якіх паўтаралі колеры гэтых сцягоў.

У прамовах ані разу не ўзгадвалася аб існаванні суседняй Беларусі і беларусаў, колькасць якіх у войску Вялікага Княства ў тры разы перавышала лічбу літоўцаў. Але, як добра вядома, беларуская ўлада прыклала неверагодныя высілкі, каб скасаваць Дзяржаўны герб Пагоня, пад якім нашыя прадзеды перамаглі крыжакоў. Гэтая ўлада пампезна адзначае толькі сталінскія перамогі. Тым самым беларусы па-ранейшаму выкрасленыя з кантэксту вялікай грунвальдскай перамогі.

Афіцыйнай праграмай таксама не прадугледжваўся ўдзел у інсцэніроўцы бітвы беларускіх рыцарскіх клубаў. Але яны прыехалі самі, іх дапусцілі да ўдзелу. Наколькі мне вядома, апроч мінскага «Сэрца цмока», якім быў знойдзены фундатар, усе астатнія прыехалі за ўласныя грошы. Гэтым разам на Грунвальдскім полі былі беларускія рыцары з Мінска, Магілёва, Брэста і Полацка. Паводле праграмы, апроч польскіх і літоўскіх, павінны былі ўдзельнічаць рыцары з розных краінаў Еўропы—агулам каля 750. Значыцца разам з нашымі іх павінна было быць больш за 800.

Паглядзець на відовішча сабраліся дзесяткі тысяч людзей. Бітва пачалася з залпу «польска-літоўскай» артылерыі. Гакоўніцы гэтак моцна стрэлілі, што конь пад каралём Ягайлам спудзіўся і скінуў вершніка, які крыжам упаў вобзем. Вокамгненна прыехалі дзве машыны «хуткай дапамогі». Медыкі чамусьці з паўгадзіны завіхаліся над пацярпелым, а бітва адбывалася каля машын з чырвоным крыжам. Потым пацярпелага забралі і з'ехалі. А неўзабаве скончылася бітва. З гістарычным вынікам, але без удзелу караля, які павінен быў прыняць «капітуляцыю» крыжакоў. Такім чынам, гісторыя нечакана была крыху перапісаная.

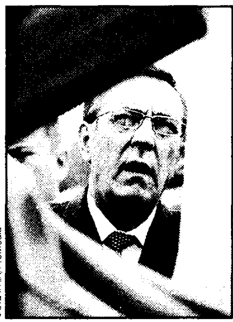
Напрыканцы 16 ліпеня над полем Грунвальдскай бітвы лунаў бел-чырвона-белы сцяг. На адным флагштоку з літоўскім, які намок ад дажджу і проста вісеў. ■

«Пустых» грошай друкаваць не будуць?

Марыя ГАМОН

Прэм'ер-міністр Беларусі Уладзімір Ярмошын катэгарычна абвяргае чуткі пра магчымую эмісію. У адказ на меркаванні пра тое, што ўрад у сувязі са складанай фінансавай сітуацыяй у краіне збіраецца «запусціць друкарскі станок», прэм'ер заявіў: усе мусяць працаваць у межах тых сродкаў, што ёсць у бюджэце.

Уладзімір Ярмошын выказаў задавальненне працэсам збліжэння афіцыйнага і наяўнага курсаў беларускага рубля. Па ягоных словах, за апошні час розніцу ўдалося скараціць з 3,2 да 1,4 раза. Але, нягледзячы на гэты аптымізм, прэм'ер заклікаў усіх падрыхтавацца да цяжкіх часоў. Ён удакладніў, што ўрад распрацоўвае комплекс мераў, якія дазволяць прадпрыемствам «безбалезна перажыць вынікі збліжэння курсаў». ■

Фота ІТАР-ТАСС/ProMedia

Настальгія замучыла камуністаў...

Анатоль ЖУЧКО

У Маскве левыя рухі Расіі і Беларусі заснавалі камуністычную партыю саюзнага значэння.

На такі крок камуністаў, па іх сцвярджэннях, падштурхнула імкненне замяніць дыктатуру капіталу верхавенствам працы і аднавіць палітычную і эканамічную ўладу працоўных на чале з сучасным працоўным класам – дыктатурай пралетарыяту.

Пытанне на ўстаноўчым з'ездзе было пастаўленае рубам: або наш працоўны чалавек верне сабе ўладу, адновіць Савецкую Сацыялістычную Радзіму і зноў набудзе гонар і вялікасць, або краіну напаткае непазбежная гібель. Першым сакратарам Камуністычнай партыі Саюза Беларусі і Расіі дэлегаты ўстаноўчага з'езда выбралі лідэра расійскага СКП-КПСС Алега Шэніна. Таксама не забыліся выбраць ЦК і палітбюро.

Цікава, што ў стварэнні беларуска-расійскай кампартыі не прымаў удзел беларускі бок. Камуністы Сяргея Калякіна выступілі супраць правядзення дадзенага з'езда і аб'яднання з Алегам Шэніным. Чыкіністы, якія ініцыявалі гэты аб'яднаўчы працэс, палічылі стварэнне новай партыі несвоечасовым. А прыехаўшых, нягледзячы на забарону кіраўніцтва, саратнікаў называюць «не маючымі паўнамоцтваў». Так што з кім аб'ядналіся расіяне, пакуль не зразумела. ■

Валанцёры прыйшлі ў кляштар

Надзея СВЯТЛІЧНАЯ

На «шпітальнай выспе» ля Брэсцкай крэпасці распачаліся першыя рэстаўрацыйныя работы на самым старажытным з усіх больш-менш ацалелых збудаванняў — былым жаночым кляштары бернардзінак. 18 студэнтаў з розных ВНУ горада заснавалі тут свой працоўны летнік.

На жаль, ужо больш як 10 гадоў часу згублена пасля першай спробы брэсцкага дэмакратычнага аб'яднання «Стары горад» схіліць гарадскую ўладу да неабходнасці ўключыць рэшткі будынкаў з чырвонай цэглы ў экспазіцыю мемарыяльнага комплексу, каб былі хоць гарантыі яго ахова як помніка рэспубліканскай значнасці. Але кляштар пабудовы XVII стагоддзя па-ранейшаму застаецца па-за ўвагай экскурсіяў. Вежы і зводы заraслі дзірваном і кустоўем, а пад скляпеннямі маnаскіх келляў утвораныя стыхійныя сметнікі і прыбіральні.

Маладое крыло аб'яднання «Стары горад» на чале з сёлетнім выпускніком гістарычнага факультэта Брэсцкага педагагічнага універсітэта Дзмітрыем Шыманскім мае на мэце вызваліць руіны ад лішняй расліннасці, бруду і абломкаў. Гэты праект атрымаў падтрымку ў недзяржаўным фондзе грамадскіх ініцыятываў «ІДЭЯ». Брэсцкаму гарвыканкаму валанцёры ўдзячныя, што ім зараз не адмоўлена працаваць.

Вядома, немагчыма спадзявацца, каб комплекс культавых пабудоваў паўстаў у ранейшым абліччы. Касцёл разабраны да сутарэння на вышыні 2,3 метра. Ад будынка кляштара, які меў даволі развітую планіровачную структуру, засталіся некалькі тунэльных калідораў, якія сваёй паўцыліндрычнай наземнай формай агароджваюць па перыметры невялікі ўнутраны дворык. Калі ўдасца ўсё тут ачысціць і зрабіць кансервацыю сцянаў, то Брэст здолее ганарыцца ўзгадкаю архітэктурнай гісторыі XVII стагоддзя. Менавіта ў той час горад быў у росквіце, бо пасля прыняцця Брэсцкай уніі паўсталі новыя манументальныя збудаванні каталіцкіх і уніяцкіх святыняў, якія мелі вялікі ўплыў на культурнае і палітычнае жыццё. Будзе таксама справядлівым, калі канцэпцыю мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць» дапоўніць пласт падзеяў XVI—XVIII стагоддзяў на тэрыторыі валынскага прадмесця. Кляштар бернардзінак напачатку XIX стагоддзя цар Мікалай I выкупіў, каб размясціць у ім кадэцкі корпус. У 1854 годзе корпус быў пераведзены ў Маскву, а будынак стаў выкарыстоўвацца як ваенны шпіталь. З гэтага і пачыналася гісторыя «шпітальнай выспы» Брэсцкай крэпасці. ■

Застанемся без «жалезнай заслоны»

Сяргей МАКСІМОВІЧ

На адным з адмежкаў беларуска-польскай мяжы была дэмантаваная агароджа з калючым дротам і сігналізацыяй. Гэта ўчастак Гродзенскага памежнага атрада, які ўсяго ахоўвае 165 кіламетраў мяжы з Польшчай.

Мера шмат у чым вымушаная. У беларускіх уладаў ужо няма грошай, каб утрымліваць савецкі атрыбут часоў «халоднай вайны», які яны захоўвалі восем з паловай гадоў пасля скасавання СССР. Па-першае, на гэта ўжо няма грошай. Па-другое, савецкая сістэма надзвычай неэфектыўная. Застава, на ўчастку якой скасаваны калючы дрот, у сярэднім па дзесяць разоў за ноч атрымлівала сігналы аб спробах парушэння мяжы. Кожнага разу выязджала ўзброеная спецгрупа з сабакам. За месяц — трыста начных выездаў. Колькі бензіну і бяссонных начэй! Аднак амаль усе выклікі – марныя, паколькі сігналізацыя ў большасці выпадкаў рэагуе на лясных звяроў. Для іх мяжы не існуе, але калючы дрот часам калечыць іх, выклікае гібель. Толькі зубры могуць прарваць калючую агароджу. Атрымліваецца, што памежнікі ахоўвалі «жалезную заслону» ад дзікоў і зайцаў.

Канечне, з пачатку года на мяжы з Польшчай, якую ахоўвае Гродзенскі атрад, было затрымана больш за дзвесце парушальнікаў. У чэрвені-ліпені злоўленыя тры групы «афраазіятаў» — усяго 17 чалавек. Але ад іх памежнікам толькі клопаты – утрымлівай, кармі, потым набудзь квіток і пасадзі на маскоўскі цягнік. Па словах памежнікаў, у нашых суседзяў – палякаў – усё зусім інакш: немцы плацяць прэмію палякам за кожнага затрыманага нелегальнага мігранта. Нашыя ж гэтым мусяць займацца бясплатна.

Там, дзе калючага дроту болей няма, дапамагаць лавіць нелегалаў павінна мясцовае насельніцтва. Памежнікі спадзяюцца плаціць яму за гэта з сэканомленых грошай. Колькі канкрэтна — пакуль ніхто не ведае. Яны таксама спадзяюцца, што гэтыя сродкі дазволяць выдаткоўваць на паляпшэнне ўмоваў жыцця і ўтрымання афіцэраў. Аднак не выключана, што грошай яны не ўбачаць. ■

Замест мэблі – труны

Сяргей МАКСІМОВІЧ

Цэлы месяц практычна стаяла Слонімская фабрыка гасцінічнай мэблі. Рабочых распусцілі па дамах, паколькі склады былі перапоўненыя гатовай мэбляй, якую немагчыма было прадаць. Попыт мелі толькі труны, якія вымушана пачалі вырабляць на прадпрыемстве.

З гэтай прычыны цяпер прыняты экстранныя захады. Каб прадаць мэблю ды іншыя вырабы, цэны на іх зніжаныя на 30%, аб чым дадзены аб'явы ў газетах. Прадукцыя сломінскай фабрыкі прадаецца, дарэчы, у 12 мінскіх крамах. У Віцебск, Гомель і Брэст выехалі супрацоўнікі аддзела маркетынга — «выбіваць» грошы з неплацельшчыкаў. Свае даўгі за газ і электрычнасць фабрыка, як было дамоўлена, сплаціць сталярнымі вырабамі.

Гасцінічнай мэблі ў Слоніме робяць усё няшмат. У 1998 годзе —толькі 14% ад агульнай колькасці вырабаў. Летась было зроблена крыху больш — 25%, паколькі Шклоўскі раённы гатэль замовіў новую мэблю да «Дажынак». ■

Еўропа паставіць нам канчатковы дыягназ

Рыгор БУЯН

31 ліпеня – 4 жніўня Беларусь ізноў стане аб'ектам вывучэння аб'яднанай Еўропы. Да нас прыедзе чарговая місія Савета Еўропы ў складзе спецыяльнага дакладчыка па Беларусі Парламенцкай Асамблеі СЕ Вольфганга Берэндта, старшыні палітычнага камітэта Тэры Дэвіса і дэпутата з Чэхіі Цырыла Свабоды. Пра гэта паведамілі кіраўнік КНГ АБСЕ Ханс-Георг Вік і італьянскі амбасадар Джавані Чэруці, які непасрэдна займаецца падрыхтоўкай візіту дэлегацыі Савета Еўропы.

Еўрапейскія палітыкі мяркуюць сустрэцца з прадстаўнікамі правячых колаў, апазіцыі і няўрадавых арганізацыяў – каб выпрацаваць канчатковае стаўленне да восеньскіх выбараў у Палату прадстаўнікоў. Апроч асноўнай праграмы візіту, апазіцыя прапанавала Джавані Чэруці арганізаваць сустрэчы «тройкі» ПА СЕ з сем'ямі зніклых і зняволеных палітыкаў, наведаць офісы афіцыйных і незалежных прафсаюзаў.

Старшыня палітычнага камітэта ПА СЕ Тэры Дэвіс заявіў, што місія прыедзе ў Мінск, «каб пераканацца, якая там сітуацыя». «Тады мы правядзем перамовы з прадстаўнікамі АБСЕ і Еўрапарламента, і я спадзяюся, што ў нас будзе выпрацавана адзіная пазіцыя», — падкрэсліў ён. Савет Еўропы можа прыняць канчатковае рашэнне па «беларускім пытанні» ў верасні або ў кастрычніку.

Сакратар ЦК Партыі камуністаў Беларускай Алена Скрыган паведаміла, што пад час знаходжання ў Мінску «тройкі» ПА СЕ будзе наладжаны «круглы стол» паміж урадам і апазіцыяй, на якім бакі здолеюць, хутчэй за ўсё, выказацца па парламенцкіх выбарах. Аднак канчатковы парадак дня гэтага мерапрыемства мусіць быць узгоднены з апазіцыяй. ■

Палата коштам 4 мільярды

Заканчэнне. Пачатак на стар.1

Дарэчы, Цэнтрвыбаркам унёс пэўную навізну ў сёлетнюю выбарчую кампанію: у Беларусі ствараецца Грамадскі савет, які будзе разглядаць спрэчкі, што могуць узнікнуць падчас правядзення перадвыбарчай агітацыі і прапаганды. Гэта грамадская структура, рашэнні якой будуць мець рэкамендацыйны характар. Не трэба мець сем пядзяў у лбе, каб зразумець, што ніхто да яго-ных «рэкамендацыяў» прыслухоўвацца не будзе.

Апазіцыйныя палітыкі каментуюць рашэнне Аляксандра Лукашэнкі.

Вінцук ВЯЧОРКА, старшыня Беларускага Народнага Фронту «Адраджэньне»:

— Тое, што дата выбараў прызначаная без аніякіх абяцаных зменаў у Выбарчы кодэкс, паказвае, што Лукашэнка зняважыў пазіцыю міжнароднай супольнасці – пазіцыю ўласнага народа ён зняважыў даўно. Прынамсі, адна з чатырох умоваў не выкананая, астатнія тры – тым болей. На такія выбары нельга ісці. Спадзяюся, што рашэнне Кангрэсу аб няўдзеле ў гэтым фарсе будзе абавязковым для большыні партыяў і іхніх сяброў.

Магчыма, да фарсавых выбараў дойдзе. Беларусь бачыла многа такіх «выбараў». Аднак апазіцыя зараз выпрацоўвае альтэрнатыўны сцэнар, па якім фарсавым выбарам будзе супрацьпастаўленая воля народа.

Алена СКРЫГАН, сакратар ЦК Партыі камуністаў Беларускай:

— Дата была загадзя прагназуемая: Лідзія Ярмошына не адзін раз заяўляла, што нябхла было б прызначыць выбары на 15 кастрычніка. Так што да 7 лістапада з выбарамі будзе пакончана.

Што да прагнозаў, то сітуацыя, трэба чакаць, больш-менш праясніцца пасля візіту ў Мінск «тройкі» Парламенцкай Асамблеі Савета Еўропы. Зараз улады спрабуюць штосьці зрабіць па выкананні чатырох умоваў АБСЕ. Улады трубяць на ўсе трубы, што Выбарчы кодэкс дэмакратычны. Некаторых апазіцыйных палітыкаў пускаюць – штосьці выразаўшы, штосьці пакінуўшы, — у тэлеэфір, ва ўсякім выпадку, так маніторынг вядзецца. Што датычыць функцыяў парламента: падрыхтаваны і дасланы апазіцыйным партыям праект закона аб парламенце. Аднак яго нельга прымаць нават у першым чытанні, бо ён увогуле зводзіць на нішто нават той мізэр паўнамоцтваў, якія палата прадстаўнікоў мае цяпер.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА, лідэр Аб'яднанай грамадзянскай партыі:

— У суботу прайшло першае пасля Кангрэса паседжанне Каардынацыйнай рады дэмакратычных сілаў у пашыраным складзе. Мы абмеркавалі палітычную сітуацыю ў кантэксце апошніх рашэнняў Лукашэнкі. Лідэры трох партыяў: Вінцук Вячорка, Мікола Статкевіч і я падрыхтавалі і парафіравалі праект заявы. Сутнасць яе ў тым, што палітычныя партыі – сябры Каардынацыйнай рады (БНФ В.Вячоркі, Народная грамада, АГП, БСДГ, Партыя працы, Партыя жанчынаў «Надзея». – **Р.Б.**) не лічаць мэтазгодным для сябе ўдзельнічаць у восеньскім фарсе. І АГП падзяляе такі падыход.

Лукашэнка, падпісаўшы ўказ, фактычна заявіў, што ён не будзе выконваць умовы АБСЕ, якія дазволілі б правесці адносна свабодныя і чэсныя выбары. 28 ліпеня на паседжанні Палітсавета АГП я прапаную сваім калегам дакладна вызначыцца наконт выбараў.

На бліжэйшую перспектыву я прагназую масіраваны ўціск на дэмакратычную апазіцыю. Задача рэжыму №1 – уцягнуць у выбарчую кампанію як мага болей суб'ектаў палітычнага жыцця ці хоць іх асобных прадстаўнікоў. Цяперашняя сітуацыя нагадвае сітуацыю лістапада 96-га года, калі мы знаходзіліся за паўкрока да перамогі. Сёння мы таксама знаходзімся за паўкрока да перамогі, але не агульнай, а перыяду «вясна-лета-2000». Калі апазіцыя вытрымае ціск, то можна будзе гаварыць, што Лукашэнка прайграў: асноўная мэта – легітымізаваць палату прадстаўнікоў – застанецца недасягнутай. Калі ж нехта з апазіцыі паддасца ціску – прайграем мы.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ, старшыня Беларускай сацыял-дэмакратычнай грамады:

— У гэтых умовах, па гэтым выбарчым заканадаўстве, пры гэтым спосабе фарміравання выбарчых камісіяў выбары не могуць быць дэмакратычнымі. Усё гэта прадыктавана адным жаданнем: працягнуць панаванне рэжыму. Калі вы памятаеце рашэнне Кангрэса дэмакратычных сілаў, то ў такіх выбарах партыі ўдзельнічаць не будуць.

Я думаю, што гэта агонія рэжыму. За 6 гадоў панавання аднаго чалавека сітуацыя значна пагоршылася. Рэспублікай кіруе адзін чалавек, які абсалютна не разумее, што такое эканоміка і паліталогія. які дзейнічае палітрукоўскімі метадамі. Ясна – такі курс трэба замарозіць. ■

Старавойтаў зноў у судзе

Рыгор БУЯН

Легендарны кіраўнік саўгаса «Рассвет», двойчы Герой Сацыялістычнай працы Васіль Старавойтаў судзіцца зноў. На гэты раз судовы працэс ініцыяваў сам старшыня, падаўшы ў Кіраўскі раённы суд Магілёўскай вобласці іск да міністэрства фінансаў і кіраўніцтва «Рассвета». Праз суд Васіль Старавойтаў спрабуе вярнуць уласны паі, укладзены ім у развіццё гаспадаркі ў 1991-м годзе і сканфіскаваны ўладамі пасля прысуду.

У лістападзе 1997 года пасля забойства старшыні Дзяржкантролю па Магілёўскай вобласці Яўгена Мікалуцкага Васіль Старавойтаў разам з тагачасным міністрам сельскай гаспадаркі Васілём Лявонавым былі арыштаваныя – іх спрабавалі абвінаваціць у арганізацыі і фінансаванні тэракта. У выніку ж абодвух асудзілі па стандартным абвінавачванні: перавышэнне службовых паўнамоцтваў і крадзяжы ў буйных памерах. 28 траўня 1998 года В.Старавойтаў быў асуджаны да двух гадоў пазбаўлення волі з адбываннем пакарання ў калоніі ўзмоцненага рэжыму: на волю выйшаў 11 лістапада мінулага года.

14 ліпеня Кіраўскі райсуд пад старшынствам суддзі Тацяны Уліцёнак разгледзеў іск Васіля Старавойтава. Паводле дзеючага заканадаўства, паі не падлягаюць канфіскацыі. У выпадку ж са старшынёй «Рассвета» ягоную частку сродкаў улады сканфіскавалі. 28 студзеня 1991 года Васіль Старавойтаў уклаў у развіццё ўласнага саўгаса 33 тысячы рублёў – па тым часе за гэтыя грошы можна было набыць два аўтамабілі «Волга». В.Старавойтаў прадаў відэамагнітафон, два магнітафоны, дый заробак атрымліваў не маленькі – ён быў адным з самых высокааплачваемых працаўнікоў на Магілёўшчыне. Яшчэ каля 400 «рассветаўцаў» таксама ўклалі сродкі ў гаспадарку. Пасля праведзенай індэксацыі пай Васіля Старавойтава ўпаў да сумы ў 500-600 доляраў – за іх не тое што дзве, але і адну «Волгу» не купіш. Тым не менш былы старшыня спрабуе вярнуць хоць гэтыя грошы.

Суддзя пасля апытання сведкаў, якія сведчылі на карысць В.Старавойтава, запатрабавала высветліць: якім чынам і чаму пай былога старшыні быў сканфіскаваны? Пасля адказу на пастаўленае пытанне Кіраўскі райсуд і вынесе вердыкт па іску вязня сумлення. І адбудзецца гэта пасля 24 ліпеня. ■

Дзень Незалежнасці

Юрась ХМЯЛЬНІЦКІ

27 ліпеня Беларусь адзначыць дзесятую гадавіну Незалежнасці. У дзень 10-годдзя прыняцця Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце Беларускі Народны Фронт, Беларуская сацыял-дэмакратычная партыя (Народная Грамада) і Аб'яднаная грамадзянская партыя вырашылі правесці мітынг і канцэрт у мінскім парку імя М.Горкага.

У заяўцы, падпісанай 50 прадстаўнікамі дэмакратычных партыяў і накіраванай у Мінгарвыканкам, пачатак святочных мерапрыемстваў запланаваны на 17 гадзінаў. Падрыхтоўку і правядзенне мітынгу з канцэртам узяла на сябе Каардынацыйная рада дэмакратычных сілаў, якая 15 ліпеня стварыла спецыяльную рабочую групу.

Між тым, прэзідыум Вярхоўнага Савета 13-га склікання падрыхтаваў уласны план святкавання Дня Незалежнасці. Раніцой 27 ліпеня дэпутаты Вярхоўнага Савета 12-га і 13-га склікання збяруцца на «круглы стол» «10 гадоў суверэнітэту Беларусі: перамогі і паражэнні». Прычым дзеючы Вярхоўны Савет збірaецца сумясціць урачыстае паседжанне з працай «круглага стала».

Пасля абеду тым жа днём на Маскоўскіх могілках Мінска адкрыецца і помнік Г.Карпенку – там палітык пахаваны. А завершыць святочныя мерапрыемствы традыцыйны футбольны турнір «Кубак свабоды» памяці Генадзя Карпенкі – чалавека, з імем якога непарыўна звязанае імкненне Беларусі да незалежнасці. ■

«Евангелле» ад сястры Марты

Чачэнская вайна вачыма чачэнскай жанчыны

Таццяна СНІТКО

Марта – так як клічуць (па-руску) замежныя сябры. Зямлякі-чачэнцы называюць Марху па-іншаму – «сястрычка». Калі ўсе свае і побач няма чужых.

Год таму, калі ў паветры Грозна запахла вайной, Марха прымусіла дзяцей з'ехаць за мяжу Чачні – за гэты час нарадзіліся яшчэ ўнукі. Сама яна засталася дома. Ні муж Мархі, ні брат, ні стары адзінокі дзядзька з'язджаць са сваіх дамоў не захацелі. Марха шчыра верыла: калі яна будзе побач, з імі нічога кепскага не здарыцца. Аднак дзядзьку па-зверску забілі федэралы, мужа, мірнага рабочага водаканала, забралі ў канцлагер, і ён уратаваўся ад смерці толькі дзякуючы візіту АБСЕ: збітых арыштантаў адвезлі ў Маздок і выкінулі проста сярод вуліцы. Марха, як медык, палічыла сваім абавязкам лячыць пацярпелых ад баявых дзеянняў і тых, каго адпусцілі жывымі з камендатураў і турмаў. Пры выхадзе з абкладзенага федэраламі Грознага Марха апынулася сярод баевікоў – побач з яе домам якраз месціўся атрад Басаева. Так яна стала франтавой медсястрой. Цяпер Марха жыве на чужыне...

Вось што думае медсястрычка Марха пра вайну і яе «дзеючых асобаў».

Закладнікі

— Калі па мясцовым тэлебачанні паказалі замежнікаў з адрэзанымі галовамі, у нас усе людзі моцна іх шкадавалі і ставіліся, як да трагедыі. Зразумела, што гэтак было зроблена спецыяльна, каб да нас не ездзілі журналісты. Каб гэткімі фактамі паказаць: «Вы імкнецеся ў гэтыя «гарачыя кропкі», – а вось што з вамі адбываецца там! Мы вам гарантыі не даем, усе гэтыя людзі – галаварэзы». Няпраўда, не галаварэзы. Гэта робіць невядома хто, каб нас паказаць такімі. Наш народ саромеўся, што такое адбылося менавіта ў нас. Дзесяць гадоў таму ў Чачэні людзі многіх нацыянальнасцяў жылі дружна. А цяпер нават рускіх, што выраслі сярод нас і выехалі ў Расію, там не прымаюць за людзей.

Мы не ведаем, адкуль узяліся дзікунства. Ніколі не было, каб у нас выкрадалі дзяцей. З 97-га года пачалі знаходзіць трупы дзяцей. З выразанымі ўнутранымі органамі. І нованароджаных, і 3–4-гадовых... У нас толькі па паперах можна нешта давесці, на словах ніхто не верыць. Усе «ніткі» вялі да Хатаба. Ён скрадаў і перапраўляў праз мяжу дзяцей. Тое самае – продаж у рабства нашых дзяўчынак. Дзяўчаты знікалі бясследна, і пошукі абрываліся на паўднёвай мяжы СНД. Па расповядах, сам Хатаб іх і перапраўляў.

Ведаю выпадак, калі дзіцяці рабілі аперацыю на апендыцыт, а была адрэзаная адна нырка. Бацькам тлумачаць: нырка не працавала... У 98-м годзе з грознэнскага роддома зніклі каля 10 немаўлят бясследна. І зноў, калі сталі шукаць, пала падазрэнне на Хатаба...

Хатаб і Масхадаў

— У нас не ставяцца да Хатаба добра. Ён нам непатрэбны. Праўда, трэба аддаць належнае, ён нам дапамог у 94-м годзе пры вайсковых дзеяннях. У яго і дысцыпліна строгая, не тое, што ў нас. Добра аднекуль ідзе яму фінансаванне. Яго падначаленыя ўсе ездзяць на машынах, маюць долары, адзетыя з ног да галавы. Нават падчас вайсковых дзеянняў нашыя хлопцы, з прэзідэнцкай гвардыі, не атрымлівалі нічога, імкнуліся выйсці са складаных становішчаў сваімі сіламі. Спачатку першыя два месяцы Масхадаў арганізаваў харчаванне, потым усе каналы сталі перакрытыя. Ежу і медыкаменты мы шукалі самі па горадзе – ён быў пусты і адчынены. З сярэдзіны снежня і да канца студзеня мы былі самі па сабе. Сабраліся разам – хто варэнне знойдзе, хто ўколы, хто што зможа... Пойдзеш на базар – ва ўсіх збярэш дробязь на хлеб, на цыгарэты, потым усім дзелішся пароўну. І бачу там жа, на базары, вахабістаў, хатабаўскіх вайскоўцаў. Яны ўсё на базары куплялі доларамі.

Хлопцы, якія траплялі да Хатаба і праходзілі курс вайсковага навучання, штомесяц атрымлівалі заробак. Потым, калі некаторыя спрабавалі выйсці з гэтага кола, ім казалі: мы на цябе патрацілі столькі сродкаў, а ты іх яшчэ не апраўдаў. Мы цябе не адпускаем. Калі ішоў на прынцып, то прымусова імкнуліся ўтрымаць. Былі такія выпадкі. У нас жа ніхто нікога не прымушаў. Калі хлопцы, якія ўсе цяжкасці прайшлі – голад, холад, раненні, – даходзілі да Масхадава і казалі, што больш так не могуць, альбо некаторыя бацькі ездзілі, каб сыноў дамоў вярнуць, – Масхадаў ім яшчэ і на дарогу даваў грошы.

Масхадаў з болем душы ставіўся да тых, хто верыў яму і ішоў за ім. Па тэлебачанні ён толькі адзін раз выступіў: «Войскі заходзяць – я вас прашу заставацца ў горадзе, бо вынішчаць усіх. А калі ўсе будуць у сваім доме, можна будзе яшчэ неяк дамаўляцца». Але яго не паслухаліся. Людзі ўжо былі напужаныя. Засталіся тыя, каму было няма куды дзецца, і апалчэнцы.

Басаеў

— Ён больш прыхільны да Хатаба, але вельмі самалюбівы чалавек. Калі б Басаеў, Масхадаў і той жа Хатаб аб'ядналіся, можна было б нечага дабіцца – хоць бы тых жа перамоваў з Масквой. Масхадаў мае свае прынцыпы, а Басаеў ідзе напралом, не шкадуе нікога. Калі яго параніла на мінным полі, ён нават не выказаў ні адчування болю, ні эмоцыяў. Нават забараніў калоць сабе абязбольваючае. А Хатаб – ён замежнік, ён ніколі і не будзе «хварэць» за чужы народ. Яму далі пэўную працу, плацяць грошы – ён выконвае. Яны – не разам. ▶

Заканчэнне на стар.4

Голландское чудо

Оливер БЛАНКАРД,
профессор экономики Мичиганского технологического института

Уровень безработицы в Голландии недавно понизился до 3% — цифра, о которой еще не слышали в Европе со времен нефтяного кризиса 70-х. Тем не менее, до недавнего времени численность безработных в этой стране составляла более 10%.

Для некоторых аналитиков в Европе экономические показатели Голландии настолько удивительны, что они считают это результатом эффекта «мутной воды и зеркал», либо некоего статистического трюка. На примере тех, кто сомневался в реалиях, стоящих «форпостом» экономического роста Америки пять лет назад, такое мнение ошибочно. В Голландии наблюдается не только понижение уровня безработицы; доля вовлечения всего населения на рынке труда так же стремительно растет. По правде говоря, количество рабочих, относящихся к категории (установленной государством) временно нетрудоспособных и инвалидов — на сегодня 12% — по-прежнему велико. Но эта пропорция сейчас гораздо меньше той, фигурировавшей в 80-х. Так что якобы больший процент безработицы не маскируется медицинскими справками.

Другие скептически настроенные обозреватели утверждают, что происходящее в Голландии напрямую зависит от короткой рабочей недели. Средняя продолжительность рабочей недели в стране (включая частично занятых) — 27 часов, в отличие от 29 часов во Франции. Приверженцы идеи короткой недели — как пути к стопроцентной занятости — зачастую приводят пример Голландии, аргументируя в пользу такой системы. Для тех, кто выступает против короткой недели, создание мест за счет сокращения рабочих часов — ложный подход к проблеме; для них это грубая замена рабочего времени увеличением численности кадров.

Ни одну из спорящих сторон нельзя назвать лидирующей в смысле твердого обоснования утверждений. В Голландии зарегистрирован существенный рост в численности рабочих неполной ставки, но эта тенденция проявилась в основном за счет увеличения доли женского труда. Таким образом, аспект неполной ставки не объясняет низкий уровень безработицы.

Что же является секретом столь удачного решения проблемы безработицы в Голландии? Это легко объяснимо. С начала 80-х рост заработных плат был меньшим, чем позволял технологический прогресс. Доходы компаний возросли, что поощрило инвестиции и создание новых рабочих мест. Классический механизм, который сработал безотказно.

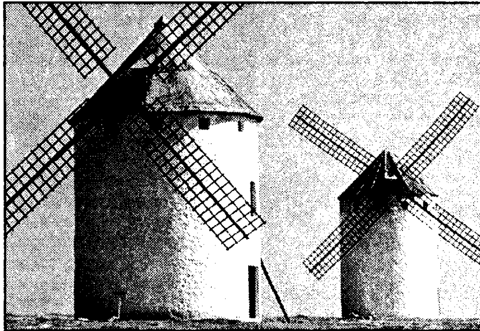
Более деликатный вопрос — это определение факторов, послуживших основой для принятия концепции «сдержанных зарплат». Я выделяю два основных из них — это реформа системы страхования безработных и структура сотрудничества инстанций социальной сферы.

В Голландии вступил в силу закон, который связал компенсацию по незанятости со стимуляцией в поиске рабочего места. Отказ безработного от «подходящей» работы означает окончание выдачи государственного пособия. Чем дольше индивидуум остается незанятым, тем шире раздвигаются рамки определения «подходящей» для него работы. На практике это действует так: безработный обязан принять «допустимое» предложение работодателя в первые 6 месяцев незанятости и обязан принять любое предложение по истечении 18-и компенсируемых месяцев. Невыполнение последнего условия влечет отказ в дальнейшем выплачивания пособия.

Голландцы непрестанно говорят о сотрудничестве в социальной сфере, но они правы. Ведь в основе «Голландского чуда» лежит Вассенаарское соглашение (к настоящему времени ставшее уже квази-мифологическим), подписанное в 1982 году между работодателями, союзами и правительством. Тогда для всех было ясно, что экономика Голландии в плохом состоянии. Вассенаарское соглашение было планом к действию. «Сдерживание» зарплат искусно заменило меры, направленные на смягчение негативных последствий безработицы — субсидирование ушедших на «раннюю» пенсию, сокращение рабочей недели. В основном этой стратегии голландцы и придерживались с тех пор.

Опыт Голландии содержит в себе важные уроки для всей Европы. На сегодня экономические условия в Западной Европе довольно хороши — в некоторых местах даже более чем хороши, и они улучшаются в странах Восточной Европы, готовящихся к вступлению в ЕС. Но европейскую экономику можно назвать традиционной «мишенью» для рецессий. При таких рецессиях болезненные переустройства являются необходимостью. Без механизма кооперации в социальной сфере какие угодно переустройства, как результат любой рецессии, скорее всего приведут к повышению уровня безработицы. Имея надежный механизм такого рода, существует шанс избежать негативные последствия на рынке труда. Именно сейчас, в условиях благоприятной экономической ситуации, должна быть рассмотрена и разработана структура сотрудничества в социальной сфере. ■

© Project Syndicate

У Індыі 4-гадовая дзяўчынка выйшла замуж за сабаку

Чатырохгадовая індыянка выйшла замуж за бадзяжнага сабаку, паведамляе агенцтва *Reuters*. Шлюб адбыўся зусім не па любві, хаця маладажоны, гледзячы па ўсім, адзін аднаму вельмі падабаюцца. Такім чынам бацькі дзяўчынкі хочуць выгнаць з дзіцяці злых духаў.

У апошні час Анжу, так завуць маладзетнюю нявесту, дастаўляла бацькам многа турботаў. Здароўе не пахіснулася – дактары знайшлі ў дзіцяці некалькі хранічных захворванняў, якіх не было яшчэ пару месяцаў таму. Косці дзяўчынкі сталі вельмі крохкімі, і Анжу прыходзілася пастаянна хадзіць з гіпсам то адной, то другой канечнасці. Акрамя таго, дзяўчынка, з якой раней не здаралася ніякіх асаблівых выпадкаў, крыху не патанула ў сажалцы. І моцна апякла рукі, дапамагаючы маці гатаваць абед.

Падазраючы нядобрае, бацькі Анжу звярнуліся за дапамогай да астролага. Агледзеўшы дзіця і склаўшы яе гараскоп, астролаг вырашыў, што ва ўсім вінаватыя злыя сілы планеты Сатурн, якія спрабуюць загубіць дзіця. Па словах астролага, пазбавіць дзяўчынку ад д'ябальскіх падкопаў можна толькі выдаўшы яе замуж за сабаку. Пасля вяселля сабака, звязаны з Анжу свяшчэннымі шлюбнымі вузамі, забярэ ў дзяўчынкі ўсю негатыўную энергію.

Незвычайнае вяселле практычна нічым не адрознівалася ад тыповай індыйскай цырымоніі. Брахманы распявалі гімны перад 150 гасцямі – жыхарамі вёскі, дзе жыве Анжу. Ні адзін з запрошаных не абурыўся гэтым. Як заўважалі суседзі, калі чалавек – у даным выпадку бацька нявесты – хоча раскідваць грашыма і карміць гасцей, яны маюць поўнае права гэта зрабіць. Калі ж нявеста ў знак згоды беражліва надзявала на жаніха гірлянды з кветак, многія з гасцей праслязіліся ад замілавання. І лапамі сабакі паклалі вянок на галаву нявесты. Пасля цырымоніі бацька нявесты заявіў, што такое ў іх сям'і ўжо адбывалася. «40 гадоў таму назад мой дзядуля выдаў замуж за сабаку адну з нашых сваячак. І гэта адразу дапамагло», – сказаў цесць сабакі.

Мясцовая паліцыя, супрацоўнікі якой ведалі аб маючым адбыцца вяселлі, аднеслася да гэтага зусім спакойна. «Скаргі на гэты конт нам не паступалі, шкода нікому нанесеная не была, так што, на мой погляд, гэтае вяселле не супярэчыць ніводнаму існуючаму закону», – паведаміў журналістам кіраўнік раённай паліцыі. ■

«Евангелле» ад сястры Марты

Чачэнская вайна вачыма чачэнскай жанчыны

Заканчэнне.
Пачатак на стар.3

Пры баявых дзеяннях кожны са сваёй групы дасылае байцоў дамаўляцца. Самыя прымальныя мэты – у Масхадава. Ён перажывае за свой народ і не хоча, каб гінулі невінныя людзі. А Басаеў і Хатаб праходзяць праз вёскі, не пытаючыся, хочуць гэтага іх жыхары ці не.

Калідоры вайны

– Мне здаецца, нейкая невядомая сіла круціць рухавік гэтай вайны. Узяць хаця б 30 студзеня, калі мы выходзілі з горада. Усіх было каля 4 тысяч. Там была і прэзідэнцкая гвардыя, і група Лечы Дудаева, і Басаеўскія, і розныя мімалётныя-выпадковыя... Да Ярмолаўкі ішлі пешшу праз два расійскія блок-пасты, і нас прапускалі без ніякага супраціву. Напярэдадні спачатку дамаўляліся аб нечым – аб чым, гэтага я не магу ведаць. Калі мы ўваходзілі ў Ярмолаўку ў пятай ранку, на сопках былі добра бачныя расійскія войскі. Гарматы скіраваныя ў сяло. Яны нас бачылі вельмі добра. І мы іх. Да вечара мы былі ў Ярмолаўцы, пралятала авіяцыя, але ні з аднаго боку ніхто не страляў. Мясцовыя людзі сустракалі нас, завялі ў свае дамы чалавек па дзесяць, кармілі, апранулі, высушылі вопратку, каго трэба, у шпіталь адправілі. І мы выйшлі з сяла без перашкодаў. Тое самае было і ў Закан-Юрце. Насельніцтва нас усіх вельмі падтрымлівала.

Калі мы мірна на вачах федэралаў выйшлі з Ярмолаўкі, праз два дні слухаем навіны з Масквы: што ў Ярмолаўцы знаходзіцца каля 2.000 баевікоў і што ідуць жорсткія баі. Фактычна ж там бамбілі мірнае насельніцтва. Тое самае яшчэ праз 2—3 дні паўтарылася і з Закан-Юртам. Гінулі мірныя людзі, а баевікі ўжо ішлі далей. Толькі ў Катаў-Юрце, не ведаю якім чынам, частка баевікоў трапіла ў засаду. Ужо Масхадава з намі не было, заставаўся толькі Гілаеў. Гілаеў дагэтуль ваюе. Калі яго група выйшла з Камсамольскага, расіяне гэтак жа ваявалі «ўхаластую» – з мірным насельніцтвам.

Смерць альбо чужына

– Сваіх байцоў мы імкнуліся хаваць, аддаючы ім належнае. Хавалі з пашанаю. У горадзе ёсць парк Кірава – усе нашыя баевікі пахаваныя там. Я вось не падтрымліваю ні Масхадава, ні Басаева. Я проста хачу выказаць боль народа, які патрапіў у нечыя рукі, якому не трэба гэтая вайна. Народа, які хоча жыць нармальна, без указанняў, без гвалту. Народа, які хоча жыць з суседзямі ў міры. Але распараджацца самому сваімі багаццямі на сваёй зямлі. Канечне, я магла б з'ехаць, але – куды ехаць, каму мы патрэбныя? Вось і зараз на мяжы мяне хацелі высадзіць: «У вас там ідзе вайна». Я – у істэрыку. Гэтую вайну – я яе, ці што, прыдумала?! Я стамілася ад усяго гэтага. Мне няма дзе жыць. Калі дом зімою яшчэ не быў разбураны, бачыла б ты яго пасля федэралаў! Усё, што не ўзятае, са злосцю пабітае, паламанае, у кожным куце – экскрэменты... Гэтак Расія паказала свой сапраўдны твар. А потым усё, што было ў доме, – згарэла...

Раней, у першую вайну, мы мелі статус уцекачоў. Цяпер расійскія ўлады пазбавілі нас гэтага статуса. Мы афіцыйна завемся «вымушаныя перасяленцы». Ну дык хто ж мяне вымусіў? Я ахоўвала свой дом, але на нашай вуліцы, заселенай пераважна інгушамі, з'віліся спачатку асеціны, якіх натравілі на інгушаў, а потым – кантрактнікі. На вуліцы Шэфскай, дзе жыў мой стары дзядзька, вынішчылі ўсіх, да аднаго чалавека, не пакінулі сведкаў. Спачатку федэралы стралялі людзей па нагах, потым – у грудзі ці жывот і ўжо тады – дабівалі ў галаву. Я бачыла ля кожнага дома (гэта прыватны сектар) па 2—3 забітых. Я бачыла акачанеўшую на холадзе маладую маці, якая, мёртвая, абдымала мёртвае немаўля. Я бачыла растраляную сям'ю з 12 чалавек. Некаторых тыя, хто заходзіў пазней, паспелі яшчэ прыкрыць брызентам, каб каты з сабакамі не аб'елі...

Я не іду ні на каго са зброяй у руках. Я лячу людзей...

Лёс чачэнскай нацыі

– Мы спрачаемся з братам. Ён кажа, што ў мяне рамантычны погляд на падзеі. Але мне здаецца, што народ наш пакараны. У нас жа сапраўды дабраахвотна і мірна быў прыняты іслам. Значыць, народ ніхто не прымушаў адракацца ад сваёй ранейшай, спрадвечнай, паганскай веры, а ён адрокся?

У старажытнасці продкі чачэнцаў прадказалі, што будзе народ цярпець вялікія няшчасці сем пакаленняў. Што будуць войны, а ў апошнюю вайну жывыя будуць зайздросціць мёртвым. Зірні: мы да гэтага ўжо дайшлі! У лістах з канцлагера Чарнакозава людзі моляць баевікоў узарваць турму разам з арыштантамі, бо кажуць: мы болей на свеце не жыхары. Пасля гэткіх здзекаў, гвалту, перагвалту – дзяўчат, хлопцаў...

Давай падлічым: мы – сёмае пакаленне? Гэта – апошняя вайна? Бо прадказана, што пасля апошняй вайны Чачэнія будзе жыць так, што людзі будуць хадзіць па золаце і не звяртаць на яго ўвагі – у іх будзе нешта, што даражэй за золата! ■

Абвінавачаны ў распаўсюджванні інфармацыі праз Інтэрнэт

Улады Кітая абвінавацілі праваахоўніка Хуаня Ці ў падрыве дзяржаўнага ладу за тое, што ён друкаваў на сваім сайце ў Інтэрнеце матэрыялы пра дзеянні 1989 года на плошчы Цяньаньмынь. Хуань Ці быў арыштаваны ў чэрвені падчас адзінаццатай гадавіны крывавага падаўлення на плошчы Цяньаньмынь дэманстрацыі ў падтрымку дэмакратыі. Калі суд прызнае яго вінаватым, яму пагражае турэмнае зняволенне тэрмінам да дзесяці гадоў. Год таму ён склаў сваю старонку ў Інтэрнеце, якая вельмі хутка стала прыцягваць самую аператыўную інфармацыю аб парушэннях правоў чалавека ў Кітаі і выпадках карупцыі ва ўрадзе. Арышт кітайскага дысідэнта – яшчэ адзін знак таго, што кіраўніцтва Кітая не намерана дазваляць хуткага развіцця Інтэрнета, каб не страціць кантролю за распаўсюджваннем інфармацыі, паведамляе Бі-бі-сі. ■

У Польшчы будзе адкрыты доступ да сакрэтных дасье

Польскае інфармацыйнае агенцтва паведаміла, што ў наступным годзе ў тых грамадзянаў Польшчы, хто стаў ахвярамі рэпрэсіяў пад час панавання камуністычных ідэяў, з'явіцца доступ да сабраных на іх сакрэтных паліцэйскіх дасье. У самой Польшчы меркаванні на конт ідэі абнародавання сакрэтных файлаў падзяліліся. Некаторыя з іх, найбольш актыўныя ў мінулым камуністы, лічаць, што ў дакументах утрымліваецца незаконная і няпраўдзівая інфармацыя. Прэзідэнт краіны Аляксандр Квасьнеўскі, былы камуніст, наклаў вета на гэты закон, аднак парламент пераадолеў яго ў мінулым годзе. Прадстаўнікі руху «Салідарнасць» мяркуюць, што сакрэтная інфармацыя абавязкова павінна стаць адкрытай, нават калі члены ўрада або іншыя вядомыя палітычныя фігуры стануць ахвярамі магчымых судовых працэсаў. ■

Беларускі «салдат удачы»

Навабранцы адпраўляюцца ў адборачны лагер у Абані

Кірэй МАНУЙЛАЎ

Пра Французскі замежны легіён, хоць і маюць аб ім досыць цьмянае ўяўленне, чулі многія. У гэтым легендарным наёмніцкім войску «салдатамі ўдачы» – прадстаўнікі болей сотні нацыянальнасцяў. Нядаўняя гісторыя з легіянерам-кантрактнікам, ураджэнцам Беларусі Алекам Вайцюком, які, здзейсніўшы некалькі забойстваў, ускрыў сабе ў адной з казармаў відэльцам вены, стала лішнім доказам, што ёсць там і нашы суайчыннікі. Прычым нямала.

З адным такім беларускім валанцёрам, які служыць зараз у Французскім легіёне і нелегальна прыехаў у адпачынак на радзіму, у Мінск, якраз надарылася днямі пагаварыць. Паводле беларускага заканадаўства, за наёмніцтва прадугледжваецца тэрмін зняволення ад 3 да 7 гадоў, таму любую рызыку як-небудзь «засвяціцца» гэты накачаны брытагаловы дзяцюк зводзіць да мінімуму.

– Новых імя і прозвішча пры наступленні ў легіён, як гэта звычайна робіцца, я не браў, застаўся пад сапраўднымі, таму, ну, не ведаю, назаві мяне як заўгодна – Сашам там ці Борам. І, дарэчы, пажадана, каб інтэрв'ю выйшла, калі я ўжо з'еду адсюль.

– А як, раскажы, ты наогул патрапіў туды, куды вяртаешся, і чым займаўся да гэтага?

– Адслужыў у арміі, потым працаваў у ахове на дыскатэках і ў рэстарацыі. Уваходзіў у адну з ваенізавана-патрыятычных арганізацыяў. Як дабрацца да Французскага легіёна, даведаўся ад знаёмага, які паехаў туды раней, да таго адрасы прыёмных пунктаў для добраахвотнікаў вычытаў калісьці ў «Аргументах і фактах». Узяў Шэнгенскую візу, знайшоў вярбовачны пункт у Страсбургу: нават калі ты зусім не ведаеш французскай мовы, то легіянеру, што стаіць на ўваходзе, і так зразумела, па што ты прыйшоў. Правялі, пакармілі. Са мной там былі яшчэ два чэхі, славак, канадзец. Чацвёра сутак проста чакаў, ніхто нічога не гаварыў. Аказалася, што чакаць даводзіцца, каб для адпраўкі на два тыдні ў адборачны лагер у гарадку Абань, што знаходзіцца на поўдні Францыі пад Марсэлем, назбіралася цэлая група.

– Якім чынам праводзіцца селекцыя, каму быць легіянерам?

– Пытаюцца, дзе жыў, хто па нацыянальнасці, чым займаўся, чаму хочаш паступіць у легіён? Такое сумоўе, адно што ў розных пытальных варыяцыях, праходзіць па некалькі разоў. Хоць, у прынцыпе, тых, хто мае цёмнае мінулае, усё роўна не выдадуць. Адзінае выключэнне – вышук па інтэрполаўскай лініі. А так уся інфармацыя аб легіянерах трымаецца ў строгім сакрэце. На запыт якой-небудзь краіны, напрыклад, адкажуць, што такога чалавека на тэрыторыі базаў Французскага легіёна проста няма.

Потым – медагляд, псіхалагічнае і фізічнае тэставанні. Напрыклад, тэст Купера: трэба за 12 хвілінаў прабегчы 2.800 метраў. Пасля гэтага гавораць, ці падыходзіш ты. Могуць прызнаць абсалютна не прыдатным альбо часова не прыдатным з правам паспрабаваць яшчэ раз праз паўгода. Калі ўсё нармальна, з табой падпісваюць папярэдні кантракт. Пры гэтым забіраюць усе твае рэчы і дакументы. Выдаюць карту французскага вайскоўца, страхоўку, легіянерскую форму «камба» з зялёным берэтам і накіроўваюць на 4 месяцы ў інструкцыйна-вучэбны цэнтр у горадзе Кастэльнадары.

– Гэта як пачатковая ваенная падрыхтоўка?

– Так, нешта накшталт «вучэбкі». Разам з тым арганізуюцца заняткі па вывучэнні французскай мовы, песень, гісторыі і традыцыяў легіёна. Многае ўжо не памятаю... Ну, вось, напрыклад, галоўная святочная дата – 30 красавіка, Дзень паўшых альбо Камерон. Здаецца, у 1863 годзе каля мястэчка з такой назвай (гэта ў Мексіцы) 62 легіянеры суткі супрацьстаялі двухтысячнай групоўцы. За ўсю сваю гісторыю легіён, у прынцыпе, нідзе не перамагаў.

Напрыканцы «інструктажу» зноў тэстуюць, і па выніках, у залежнасці ад таго, колькі набраў ачкоў, ты альбо выбіраеш сам, дзе хочаш служыць, альбо падпадаеш пад размеркаванне. Тады ўжо падпісваецца 5-цігадовы кантракт. Мяне асабіста адправілі ў мотастралковы полк.

– Праўда, што ў Французскім легіёне вельмі строгія і адмысловыя рэжымныя правілы?

– У прынцыпе, за правіны, такія, як спазненне на шыхтаванне, будзе тое самае, што і ў нашай беларускай арміі, – «на губу». Альбо «кансінэ» – разнастайныя работы. Забаронена гаварыць не па-французску і званіць дадому. Шэраговы легіянер не мае права мець аўтамабіль, браць шлюб. Але апошнім часам правілы становяцца мягчэй: напрыклад, адмянілі забарону мець і карыстацца ўласным банкаўскім рахункам.

На базе ёсць крама, спартовая зала, кавярня. Да таго з 18-ай вечара да 6-ай раніцы ты абсалютна вольны, адно што мусіш знаходзіцца па-за вайсковым лагерам толькі ў вайсковай форме. Цывільную вопратку дазваляецца насіць толькі пасля пяці гадоў службы. Пасля гэтага тэрміну, дарэчы, можна ўжо атрымаць і французскае грамадзянства. Па першым годзе ў легіёне даецца звальненне на 15 сутак, па другім – 20, па трэцім – 25 сутак. Якраз праз тры гады настаюць палёгкі: можна забраць свой пашпарт і выязджаць у адпачынак у іншыя краіны, у тым ліку на радзіму. Некаторыя выязджаюць і да гэтага тэрміну, як вось цяпер я, бо ў спецыяльнай заяве камандзіру пісаў, што праведу адпачынак пад Парыжам. Але, у прынцыпе, на такое глядзяць скрозь пальцы – абы ў палку быў, калі належыць, і не ўляпаўся ў гісторыю.

– Калі не сакрэт, колькі плацяць у Французскім легіёне?

– Грошы ідуць табе з самага першага дня, як ты з'явіўся на вярбовачным пункце. Да атрымання пасведчання легіянера гэта прыблізна 200 франкаў ці 50 долараў на месяц. Легіянерская зарплата падчас знаходжання ў Францыі – 1.000 долараў, у колішніх французскіх калоніях – 2.500, падчас удзелу ў баявых дзеяннях – каля 5.000 долараў. Кожны легіянер мусіць правесці два гады на заморскіх тэрыторыях Францыі, дзе яна захоўвае ўплыў. Ваенныя дзеянні там даўно не вядуцца, прысутнасць Французскага легіёна называецца кантрольнымі місіямі. Ахоўваем аэрапорты, пасольствы. Пабываў у Джыбуці, Чадзе, Гвіяне. Маю нават медаль за Сенегал.

– У 30-ыя ў Французскім легіёне большасць складалі іспанцы і італьянцы, пасля Другой сусветнай вайны – немцы. А хто, што да нацыянальнасцяў, пераважае цяпер?

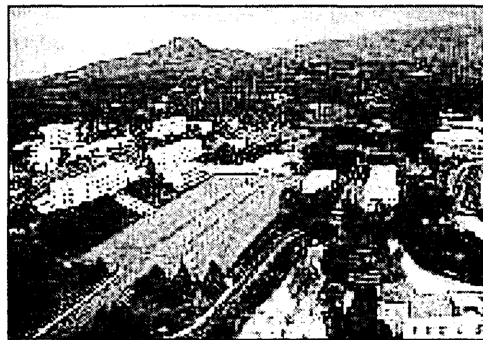
– Сюды звычайна прыходзяць, каб зарабіць грошай, і дзеля французскага грамадзянства. Але ёсць і такія, каму гэта проста цікава ці здаецца рамантычкай. Больш за ўсё славянаў, у тым ліку з колішняга СССР. Сярэдні ўзрост – ад 20 да 30 гадоў. Шмат чэхаў, палякаў, украінцаў. І што цікава: беларусаў там болей, чым расійцаў. Толькі ў маім палку нашых чалавек 15. А ў прынцыпе тут ёсць хто заўгодна. Нават арабы і негры, хоць легіянеры традыцыйна вызнаюць да іх, асабліва да арабаў, расісцкія настроі. Наогул легіянеры досыць агрэсіўныя, таму насельніцтва наваколля нас трохі пабойваецца. Бойкі і пагромы бараў падчас выхадаў у звальненне – усё гэта мае месца. Служаць і французы, якія дзеля гэтага загадзя мяняюць грамадзянства (на канадскае ці швейцарскае), бо фармальна французаў у Французскі замежны легіён не бяруць.

– А як твае бацькі паставіліся да легіянерства сына?

– Нічога супраць не маюць – наадварот, задаволеныя, што з'ехаў з гэтай краіны. Бо тут, мякка кажучы, бардэль. Як у эканоміцы, гэтак і ў палітычным плане. Таму, відаць, і людзі ў параўнанні з французамі нейкія злыя. ■

Французскі легіён пры парадзе

Абаньская база

Участак могілак у Джыбуці, дзе пахаваныя загінуўшыя там легіянеры

Даведка

Французскі замежны легіён заснаваны 9 сакавіка 1831 года і доўгі час выкарыстоўваўся як ваенны інструмент абароны інтарэсаў французскай метраполіі ў Афрыцы і Індакітаі: да заваёвы краінамі гэтых рэгіёнаў у 50-60-ых гадах незалежнасці. Апошнім разам Французскі легіён браў удзел у баявых дзеяннях падчас вайны ў Персідскім заліве напачатку 90-ых (тады, па афіцыйных звестках, загінулі тры легіянеры), а таксама праводзіў лакальныя сакрэтныя аперацыі падчас вайны ў Босніі.

Зараз гэтая інтэрнацыянальная армейская структура, чый дэвіз «Легіён – наша Айчына», складаецца з 7 палкоў, брыгады і спецатрада і налічвае 8.000 з лішкам чалавек. Гэта болей як 5% ад усёй колькасці французскіх узброеных сілаў. Аналагічныя замежныя легіёны, між іншым, маюць намеры стварыць Англія і Нідэрланды.

АКЦЫІ

Літэкспрэс стурбаваўся Чачнёй

Мар'ян КАРЫМОНТ

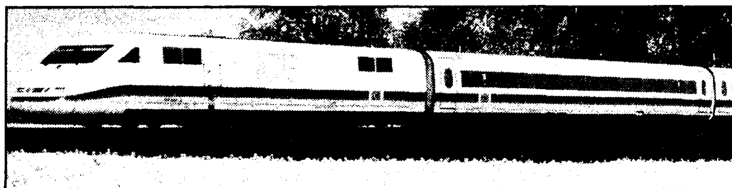
Гасцяванне Літаратурнага экспрэса «Еўропа-2000» напрыканцы шасцітыднёвага падарожжа ў Беларусі дадало гэтаму сімвалічнаму праекту рэзанансу трохі скандальнага зместу. Калі прэса краінаў Балтыі называла літэкспрэс «п'яным цягнікам», то знаходжанне сотні пісьменнікаў з больш 40 дзяржаваў у Мінску выдалася аздобленым палітычна.

Справа ў тым, што падчас творчага стасункавання часткі гасцей-літаратараў з беларускімі калегамі ў музеі Максіма Багдановіча, загадзя намеркаваная тэма «Мова мастацкай літаратуры – мова дыпламатыі» ператварылася ў палітызаваныя слоўныя спрэчкі, у прыватнасці, вакол вайны ў Чачні. Нагодай сталі патрапіўшыя ў прэсу выказванні на гэты конт аднаго з расейскіх пісьменнікаў-удзельнікаў акцыі. У прыватнасці, на «круглым стале» падчас прыпынку цягніка ў Санкт-Пецярбургу, прагучалі такія словы: «Нам не трэба Чачня, нам трэба перамога ў Чачні». У выніку прыбалты і украінцы арганізавалі сярод пасажыраў літэкспрэса збор подпісаў пад лістом да прэзідэнта Пуціна з пажаданнямі спынення мілітарысцкіх дзеянняў на тэрыторыі Рэспублікі Ічкерыя. У музеі Багдановіча ліст гэты, падпісаны 62 пісьменнікамі, якраз і быў агучаны. З нашых Вольгі Іпатавай, Леаніда Дранько-Майсюка і Андрэя Федарэнкі падпісаўся толькі апошні.

Расейцы абурыліся і ацанілі гэта ледзьве не як загадзя спланаваную ў межах усяго праекта палітызаваную правакацыйную акцыю. Хоць, у прынцыпе, што тут такога: пісьменнікі традыцыйна любяць прымаць усялякія заявы, у тым ліку, пацыфісцкія. Тым больш, што, як кажа Андрэй Федарэнка, зварот той напісаны ў досыць мяккай форме і «расейцы проста робяць з мухі слана».

Увечары таго ж дня ў Доме літаратара адбылася ўжо мірная імпрэза. Завітаў нават міністр культуры Аляксандр Сасноўскі і ў лепшых традыцыях савецкага чынавенства распавёў прысутным колькі ў нас бібліятэк і кніжак у іх. Беларускія паэты чыталі вершы, наракалі на лёс краіны, даводзілі гасцям пра тое, як даастаецца беларускай мове, гаварылі пра Чарнобыль (зборышчае пра духоўны). Згадвалі «заездных палкоўнікаў ад ідэалогіі» з «радыяцыяй дзяржаўнай хлусні». Нават арганізатар і кіраўнік праекта Літаратурны экспрэс «Еўропа-2000» Томас Вольфарт выказаў спадзяванне на тое, што «ў Беларусі будуць больш пісаць беларускай мовай».

Між іншым, беларускія прадстаўнікі ў літэкспрэсным праекце былі адзінымі, хто выправіўся ў вандроўку за свой кошт. Гэта пры тым, што арганізатары даравалі беларускаму мінкульту нацыянальны ўдзельніцкі ўнёсак. ■

Вёска ў цісках дзяржавы

Юрась ВЯЧКА

12 ліпеня ў Мінску прайшоў трэці з'езд прафсаюза работнікаў аграпрамысловага комплексу. Дагэтуль прафсаюз АПК шырокай вядомасцю не карыстаўся, хоць гэта буйнейшы галіновы прафсаюз у Беларусі, які аб'ядноўвае 1 мільён 84 тысячы чалавек. Ды і то вядомасць прафсаюзу АПК прынёс скандал пад час з'езда, які выклікаў міжнародны рэзананс. Улады паспрабавалі дыктаваць прафсаюзу ўнутраную кадравую палітыку, вылучыўшы дзеючаму старшыні Аляксандру Ярашуку альтэрнатыву – цяпер ужо былога міністра сельскай гаспадаркі і харчавання Юрыя Мароза. Апошні прайграў.

НАША СВАБОДА прапануе інтэрв'ю свайго карэспандэнта з Аляксандрам Ярашуком.

— Аляксандр Ільіч, для ўсіх відавочны правал сёлетняй пасяўной кампаніі. Можна прагназаваць, што і ў гэтым годзе, як і ў папярэднія, кіраўніцтва рэспублікі ўскладзе ўсю віну за правал на дрэннае надвор'е. Аднак сапраўдныя прычыны няўдачаў у сельскай гаспадарцы крыюцца ў іншым, ці не так?

— Так, ужо тры гады запар надвор'е, па меншай меры, не спрыяе земляробству. Аднак праўда і тое, што практычных крокаў па змяншэнні залежнасці сельскай гаспадаркі ад надвор'я не робіцца. Аб'ектыўнасці дзеля заўважу: у цяперашніх умовах кіраўніцтва рэспублікі робіць ці не максімум магчымага, фінансуючы АПК з бюджэту, пазабюджэтных крыніцаў намнога болей, чым суседзі. Аднак жа справа не толькі і не столькі ў аб'ёме сродкаў, а ў тым, як яны выкарыстоўваюцца.

Калі не хапае грошай, што тады сапраўдны гаспадар робіць? Канцэнтруе ўсе сродкі і рэсурсы на лепшых землях, каб атрымаць максімальную і гарантаваную аддачу; гэтак робяць у Літве і Польшчы, па гэтым жа шляху пайшлі Расія ды Украіна. Варта задумацца: у ЗША аруць 27% земляў, у Заходняй Еўропе – 40-50%. У нас жа – 70%! І гэта пры наяўнасці самай вялікай колькасці раллі на аднаго жыхара ў Еўропе! Ці не таму мы бедныя?

Пры стаўцы на экстэнсіўны, затратны шлях развіцця сельская гаспадарка будзе і далей здаваць свае пазіцыі. Гэта не прароцтва, а бліжэйшая перспектыва праводзімай на Беларусі аграрнай палітыкі.

— Якія ж віды на сёлетні ўраджай?

— Калі параўноўваць з мінулым годам, то сёлета неблагі ўраджай спее на палях Віцебскай, Мінскай, Магілёўскай абласцей. Аднак значна пацярпелі традыцыйна моцныя Брэстчына і Гродзеншчына.

У Беларусі яшчэ з савецкага часу прыжыўся пункт погляду, што краіна адчувае сябе ў харчовай бяспецы тады, калі вырабляе тону збожжа на чалавека. У нас крыху больш за 9 мільёнаў чалавек, значыць, зыходзячы з гэтага крытэрыя, трэба сабраць каля 9 мільёнаў тон збожжа. Гэты падыход – састарэлы. Ні адна краіна ў свеце не вырошчвае столькі; у цывілізаваных Германіі ды Вялікабрытаніі хапае 400-500 кілаграмаў на чалавека.

Магчыма, разараўшы шматгадовыя травы, сенакосы ды пашы, нават пры ўраджайнасці 10-15 цэнтнераў з гектара, Беларусь збярэ 9 мільёнаў тон збожжа. Аднак пасля дасягнення гэтых «найвыдатных» паказчыкаў такім чынам збожжа будзе танней набыць у Кітаі – нават пры ўсіх транспартных выдатках. Бо ў Польшчы, да прыкладу, пры ўраджайнасці 15 цэнтнераў збожжа не ўбіраюць – нявыгадна. А ў нас і 10, і 5 цэнтнераў – усё ўбіраецца.

— Але ці зможа краіна сабраць вырашчанае з неймавернымі цяжкасцямі збожжа? Машынна-трактарны парк зношаны, няма паліва...

— Сапраўды, 60% сельскагаспадарчай тэхнікі выпрацавала свой рэсурс, але ў добрага гаспадара трактар можа працаваць не толькі 9, але і 15 гадоў. Так што, я думаю, ураджай збяром нават састарэлай тэхнікай.

— Аднак жа ў праблемы ёсць і другі бок медаля: у многіх гаспадарках заробкі не выплачваюцца ўжо з лютага, а агульная запазычанасць па заработнай плаце на вёсцы ў чэрвені склала больш за 64% — а людзі ўжо развучыліся працаваць «за галачку».

— Мушу сказаць, што ў ліпені сітуацыя яшчэ больш пагоршылася – запазычанасць сягнула ўжо за месячны фонд заработнай платы і склала 16,5 мільярда рублёў. Такой запазычанасці на вёсцы яшчэ не ведалі. Сельскагаспадарчая вытворчасць і перапрацоўка, вёска ў цэлым апынуліся на мяжы дэградацыі і банкруцтва, работнікі не могуць прыстойна зарабляць (25 тысяч рублёў за пяць месяцаў працы «прыстойным заробкам» не назавеш). З 1996 года заробкі катастрафічна падалі, а летась сярэднемесячная зарплата дацягнула толькі да 65,7% мінімальнага спажывецкага бюджэту замест 138%, прадугледжаных Генеральным тарыфным пагадненнем.

За апошнія 9 гадоў колькасць работнікаў у сельскай гаспадарцы скарацілася напалову, 90% міграцый з вёскі ў горад прыпадае на ўзроставую групу 16-29 гадоў. Дэмаграфічная сітуацыя катастрафічная: смяротнасць на сяле пераўвышае нараджальнасць у два з лішнім разы, а ў асобных раёнах – у 3-4 разы! Трэба штосьці тэрмінова мяняць.

— У вас ёсць уласны рэцэпт?

— Мы не рушым наперад, калі будзем настойваць на цяперашнім варыянце аграрнай палітыкі. Калі мы не дамо эканамічнай свабоды сялянству, калі мы па-ранейшаму будзем трымаць у жалезных цісках сельгасвытворцаў, то з тупіка, у які мы апынуліся, нам ніколі не выкараскацца. Рашыцца на рэформы ў АПК – неабходны крок. Інакш – поўнае разарэнне і дэградацыя вёскі. ■

Фота IREX/ProMedia

Неучение – тьма, учение в негосударственном вузе – риск

Фота Ул. ШАПАКА

Наталья РАДИНА

Идет горячая пора для абитуриентов. Вот-вот решится – кто из них станет студентом, а кому придется еще год упорно готовиться к поступлению. Для многих до последнего момента остается вопросом – в какой вуз подавать документы?

Кроме государственных учебных заведений, в Беларуси сейчас действуют более десяти негосударственных университетов и институтов. Выбор абитуриента связан не только с будущей специальностью, но и формой вуза, в который они собираются поступать: в государственный или негосударственный. Но бывает, что, проучившись 5 лет, заплатив за обучение в некоторых негосударственных вузах, студенты остаются без диплома.

Негосударственный сектор образования возник в РБ в 1991 году. Юридической основой для его существования стал Закон об образовании, который позволил открывать образовательные структуры негосударственной формы собственности. Еще недавно в Беларуси существовали 20 негосударственных вузов, но в результате одной ревизионной процедуры их число уменьшилось до 12. Процедура эта называется *лицензированием*, за последние четыре года лицензий лишилось 8 негосударственных вузов.

Аттестацию с целью аккредитации вузы проходят за полгода до выпуска своих дипломантов. Лицензирование заключается в проверке негосударственного учебного заведения на способность вести образовательную деятельность.

Негосударственный вуз прежде всего должен иметь здание, в котором, по оценкам Государственной инспекции системы образования, санэпидемстанции и пожарной службы, может проходить учебный процесс. Негосударственный сектор образования сегодня размещается в основном в арендуемых зданиях. Кто побогаче, со временем выкупает помещение, но таких вузов пока единицы. Согласно законодательству, арендовать учебное здание (школу или интернат) запрещено. Хотя не редкость случаи, когда здания в аварийном состоянии пустуют, а денег на капитальный ремонт у государства нет. В таких случаях, наверное, какой-нибудь негосударственный институт с удовольствием выкупил бы эти простаивающие без дела стены и, произведя капитальный ремонт, получил здание, подходящее для учебного процесса.

Однако не все негосударственные вузы стремятся потратить свои деньги даже на такое переоборудование. Из-за неприспособленности для обучения помещений на днях была отобрана лицензия у Брестского негосударственного гуманитарного института. Институт размещался в здании казарменного типа и в течение пяти лет своего существования не сумел создать для своих студентов соответствующие условия для обучения.

Второе требование министерства относится к кадровому составу: не менее 50% преподавателей вуза должны быть его штатными сотрудниками, а каждая кафедра негосударственного института обязана иметь не менее пяти преподавателей, трое из которых должны быть кандидатами или докторами наук.

В штате Брестского гуманитарного института работало только 4 сотрудника. Преподавательская зарплата в республике низкая, и практически все преподаватели работают в нескольких институтах. В 90-х годах с появлением негосударственного сектора образования у них появилась новая возможность подработки. Но для того, чтобы отработавший не один десяток лет в государственном вузе профессор или доцент согласился перейти в штат негосударственного, необходимо было положить ему зарплату гораздо выше прежней. Так и поступают те негосударственные вузы, которые прошли лицензирование и имеют необходимый состав преподавателей с научными степенями.

На прошедшей 30 июня коллегии министерства образования было принято решение не продлевать лицензию и Белорусскому негосударственному институту финансов, экономики и управления. Имея лицензию лишь на головной вуз, БелНИФЭУ открыл филиалы в нескольких городах Беларуси, не позаботившись о получении лицензии для них. Такие безлицензионные филиалы, по словам сотрудников министерства образования, полностью выпадают из-под контроля министерства: «Это значит, что мы не знаем, как там осуществляется учебно-воспитательный процесс и вообще, чему там учат». Кроме того, институт нарушил положение об обязательной половине штатного преподавательского состава, а кафедра практической психологии была представлена преподавателями, не имеющими научных степеней.

Говоря о лишенных лицензии вузах, трудно не вспомнить, как несколько лет назад скандальным образом закончилась образовательная деятельность Белорусского экономико-лингвистического негосударственного университета. Его учредители, узнав о решении министерства образования закрыть их университет, бежали за границу, прихватив с собой оплату за обучение, внесенную шестистами студентами.

«Обучение», по свидетельству аттестационной комиссии государственной системы образования, было своеобразным. Вся материально-техническая база университета состояла из 34 магнитофонов «Беларусь» и 5 компьютеров на 600 студентов, которые надеялись в этом университете обучиться нескольким иностранным языкам. За пять лет обучения студенты обязаны были изучить всего 25 дисциплин (в Белгосуниверситете среднее число изучаемых дисциплин колеблется от 45 до 60). Оплата за обучение взималась в размере 1.000 долларов в год. Понятно, что студенты диплом об окончании экономико-лингвистического университета не получили.

Как складываются судьбы студентов, которые, по вине нечистоплотных учредителей, выбрасывают немалые деньги на ветер и в результате не могут получить желанный диплом? Согласно законодательству, они имеют право на социальную защиту государства. Выпускникам, обучавшимся специальностям, прошедшим аттестацию министерства образования, предлагается сдать экзамены в других вузах и получить дипломы. Студенты могут перейти на платные отделения Белгосуниверситета и других государственных и негосударственных вузов.

Так что, если вы решили получить образование в негосударственном вузе, прежде всего убедитесь в наличии у него лицензии, выданной министерством образования РБ. Если это филиал какого-нибудь негосударственного учебного заведения, то у него должна быть отдельная лицензия, а не лицензия головного вуза.

Каждый абитуриент (и его родители) должны внимательно прочитать договор, регулирующий отношения между институтом и студентом. Нередки случаи, когда невнимательные подписывают не договоры, а скорее приговоры ежегодно выплачивать за обучение постоянно растущие суммы. Стоит подписать договор со словами: «Учредитель оставляет за собой право корректировать оплату за обучение» — и прощай, стабильность, на пять лет. ■

Гробовой гвоздь для Немиги

Минский горисполком не расстался с мечтой превратить исторический центр Минска в гараж для богатых

Константин МАТУСЕВИЧ

Архитектуру называют застывшей музыкой в камне. Есть музыка чарующая, есть убогая «попса», есть криминальные романсы. Все это можно найти и в «музыке» архитектуры. Минск, в силу неблагоприятных исторических условий и традиционно равнодушного к городу начальства, чарующей «застывшей музыки» почти не имеет.

Проспект им. Франтишка Скорины напоминает застывший в камне имперско-сталинский «марш». Единично сохранились несколько памятников эпохи барокко, а все более-менее приличное, что уцелело после войны в районе Старого города, подверглось сокрушительному разрушению в 60-е годы или разрушается сейчас под эгидой «реставрации». Жертвою переустройства Минска стала и историческая застройка Немиги, которую снесли под магистраль для автотранспорта («разгрузили город»). Правая сторона улицы была обезображена многоквартирным домом с торговой пристройкой («Дом на Немиге»). Изуродованную бульдозерами левую сторону прикрыли временными пивными и продуктовыми точками. Естественно, они глядятся на Немиге бельмом, но простояли четверть века.

Скоро их ждет конец. Минские власти решили, что самое лучшее украшение для Немиги как исторического центра города – огромная крытая автостоянка, говоря иначе — большой гараж. Он как бы символизирует богатство и потому имеет преимущества перед прочими постройками общественного назначения (музеи, кафе, выставки, офисы и т. д.). Иного объяснения для безумного решения Минского горисполкома об «открытом конкурсе»(прошел, естественно, в полутьме тайны, никто о нем не слышал) на проект паркинга прямо напротив церкви Петра и Павла.

Вполне возможно, что к этой главной причине (платежеспособность автовладельцев) прирастают, как грибы-паразиты к дереву, иные причины (кто-то хочет строить, кто-то станет эксплуатировать, вдруг некто значительный в городском масштабе живет неподалеку и т. п.). Объект, который могут в скором времени возвести в историческом ядре города, на техническом языке называется **«Многоуровневая автостоянка с объектами торгового и административного назначения по ул. Немига в г.Минске.** Проектное предложение». Снимки показывают место, где желают поставить «застывшую музыку» автостоянки.

Проектировала это возможное строение «Мастерская А.Гречина» (лицензия №619, то есть вроде бы профессионалы). Возможно, с инженерной точки зрения, предложение выполнено грамотно (не развалится, не загорится, не взорвется). Но с точки зрения морали, уважения к закону «Об охране историко-культурного наследия», к истории города – сама работа над таким проектным предложением есть акт беспринципности и отсутствия элементарного художественного вкуса. Откровенный архитектурный цинизм. «Мастерская А.Гречина» в пояснительной части своего предложения сообщает, что для «открытого конкурса» Мингорисполком обеспечил ее необходимой документацией – «*топосъемкой, примерными предложениями, схемами возможного сноса зданий и сооружений с учетом расположения проектируемого объекта в охранной зоне исторического центра Минска*». То есть чиновники в Мингорисполкоме прекрасно знали, какую гадость они хотят и готовы подарить минчанам. Но: я начальник – ты дурак...

Еще лет тридцать назад на месте снесенной исторической застройки Немиги планировали построить два многоквартирных дома и соединить их пешеходной платформой для прогулок населения. Идея получила в народе презрительное название «Каньон», и что-то помешало реализовать ее в полном объеме. Появилась только половина «каньона». Сейчас другой стороной этого недоделанного каменного ущелья будет служить многоэтажный гараж. Разумеется, сооружение такого монстра, начиненного автомобилями, обосновывается самыми благими намерениями – «разгрузить» нагруженную общественным транспортом автомагистраль на коротком отрезке улиц Немига – Богдановича, помочь пешеходным потокам, пассажирам метро, покупателям торгового центра «На Немиге». Почему-то не сказано, что рядом проходит и президентская трасса. «**Исходным моментом при этом**, — цинично пишут авторы проектного предложения, — **является установка на поддержку и обогащение сложившегося архитектурного облика в рамках общей концепции бережного отношения к исторической среде г. Минска»** (выделено мною. – **К.М.).**

Как эта «концепция бережности» сработала на Менском замчище, улицах Комсомольская, Революционная, на пл. Свободы, общеизвестно – руины или пустырь. В чем же такое бережное отношение намечают выразить на еще живом последнем участке Немиги и в каких формах? «**Автостоянку предлагается выполнить в четыре уровня с нормативно-необходимыми въездами, выездами по пандусам**». Нетрудно вообразить, с какой степенью бережливости отнесутся и как «разгрузят» этот район Немиги 104 автомобиля с первого уровня, а еще на втором — 87, на третьем — 98 и на четвертом — 99. Всех вместе – 388 моторов. Автозавод!

Понимая, что Немига все же не загородный пустырь, архитекторы старательно искали возвышенные оправдания: «**Идея образного формирования комплекса основана на мифе о реке Немиге. Струящаяся графика мощения, элементов благоустройства, двухцветного стекла витражей, волнообразного светопрозрачного покрытия призвана вызвать соответствующие ассоциации — лирическая, нематериальная мифическая НЕМИГА»** (так и написано, прописными буквами, как бы верх почтения. – **К.М.)**

Вообще-то о зданиях подобной конструкции панегиристы железобетона ранее писали, например, о Минском Дворце спорта, что «в центре белорусской столицы приземлился марсианский космический корабль (вполне возможно, вкладывался тот смысл, что такое уродство трудно было заиметь в другом месте планеты). Времена изменились, теперь в моде ностальгия о прошлом. И появилась «лирическая нематериальная мифическая Немига». Почему же, однако, мифическая? Реально существовали и река, и район города, тут было менское городище и первая минская улица. Или «мифическая» в сознании архитекторов означает,что после строительства автостоянки от Немиги действительно ничего не останется, лишь миф? Но вот старейшая в Минске церковь Петра и Павла, напротив которой будут гудеть и отравлять воздух «нематериальные» 388 машин, трудно назвать мифической, а ее колоколам придется спорить с четырьмя сотнями моторов. Она вызывает «ассоциации» о духовной жизни Немиги, а четыре этажа, заставленные автомобилями, будут ассоциироваться с пеклом в центре города (четыре яруса – четыре круга).

Для кого же предназначается эта с витражами и с мощением «лирическая» автостоянка ? Якобы для автопосетителей «Торгового дома «На Немиге». Гараж и торговый дом соединятся переходом над загруженной магистралью. По ул. Комсомольской покупатель заезжает в паркинг, проходит по переходу (металлическая ферма высотой 4 метра, шириной 6 метров, длиной 40 метров) в магазин, затем обремененный покупками возвращается обратно и выезжает на ул. Немига у моста, перед президентской магистралью. Бедные покупатели могут просто погулять по переходу, осматривая сверху крыши троллейбусов и мерседесов. Бесплатно. Больше ничего интересного для осмотра в этом районе Минска для них не будет.

Если какими-либо способами заинтересованные чиновники все же сумеют осуществить свою затею, Минск станет тем единственным городом, который никто не превзойдет в отношении чиновной беспринципности и архитектурной глупости. ■

Минск, ул.Немига, 1960-е годы. Место, где планируется многоэтажный гараж

Минск, пересечение улиц Немиги и Комсомольской. Все видимое на этом снимке уничтожено в 1970-х годах

В рамке проектное предложение «мастерской А.Гречина»: многоуровневая автостоянка на улице Немига напротив Петропавловской церкви на месте, закрытом эскизом

ПРАЕКТ

Возвращение гиганта

Владимир НЕМИРА

Увы, из семи чудес света Древнего мира (храм Артемиды в Эфесе, Александрийский маяк, мавзолей в Галикарнасе, висячие сады Вавилона, статуи Зевса Олимпийского и Колосса Родосского, египетские пирамиды) до наших дней дотянули лишь пирамиды. Но, похоже, не позднее, чем через четыре года, одно из утраченных чудес вновь к нам вернется. А именно гигантская статуя Колосса Родосского. Во всяком случае, решение о восстановлении Колосса единодушно принял муниципалитет Родоса – одного из островов Додеканезского архипелага. Муниципалитет объявил, что намерен это сделать еще до Олимпийских игр 2004 года, которые состоятся в Греции. Мэр Родоса Георгос Яннопулос заявил, что ЮНЕСКО уже обещало помощь в восстановлении прославленной античной скульптуры. А у жителей Родоса есть предложение обратиться ко «всем детям из стран ЕС и стран-кандидатов» начать сбор монет, которые потом обменяют на евро. Затем эти монеты переплавят и будут использовать как материал для сооружения монумента.

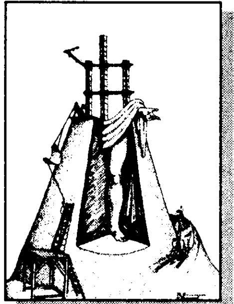
Похвальное начинание, однако есть небольшая загвоздка: никто не знает, как эта скульптура выглядела на самом деле. Имеющиеся изображения на старинных монетах основаны на не всегда достоверных описаниях. В древности Родос украшали около трех тысяч скульптур, и сейчас трудно установить, какую именно описывали историки. Тем более что от Колосса не осталось ничего. После сильного землетрясения, случившегося на Родосе в 226 году до н.э., у гигантской статуи подломились колени, и она рухнула. В 977 году арабский наместник продал бронзовую статую предприимчивым купцам-евреям, которые разрезали ее на части и вывезли на 980 верблюдах.

Колосс на о.Родос. Возможный вид

Вообще, у Колосса была не особо завидная судьба, даже несмотря на то, что он был не просто статуей, а символом единства людей, населявшим этот средиземноморский остров. Кроме того, родосцы очень гордились, что владеют этой гигантской статуей. Возведен Колосс был на деньги, полученные Родосом после продажи осадных машин Деметрия I Полиоркета, пытавшегося захватить этот богатейший греческий остров в 305 году до н. э. Он осадил город и пытался взять его с помощью новейших осадных машин. Но усилия Деметрия оказались тщетными, и он был нужден был снять осаду, поскольку горожане смогли противостоять натиску этих орудий. Полководец отступал настолько поспешно, что оставил у стен города все осадное снаряжение.

Избавившись от врага, родосцы решили изготовить из попавшего в их руки строительного материала подарок богу солнца – Гелиосу, своему покровителю, под защитой которого находились и город, и остров. Решено было поставить гигантскую статую Гелиоса, и они предложили это сделать известному скульптору Харесу. Тот взялся за исполнение сложного заказа, и его Гелиос стал творением, удивившим весь мир. База была сделана из белого мрамора, сперва были установлены ноги статуи, а затем и сама статуя. Бронзовая форма была укреплена железными и каменными конструкциями. Чтобы строители могли достичь более высоких частей статуи, вокруг статуи был построен земной холм, который после был удален.

Возведение Колосса. Техническая реконструкция

Строили гиганта 12 лет, а простоял он всего 56 лет. Немного для чуда. Однако даже этих лет хватило, чтобы скульптура стала общеизвестной. Именно поэтому античные авторы, многократно упоминая ее в своих трудах, не позаботились оставить подробное описание Колосса. Во всяком случае, если такое описание и существовало, до нас оно не дошло. А существующие свидетельства весьма условны. Вот что писал о Колоссе Родосском Плиний: «Наибольшее изумление вызывает колосс бога Солнца в Родосе, изваянный Харесом из Линдоса, учеником Лисиппа. Высота статуи 70 локтей (примерно 32 метра. – **В.Н.**). Говорят, Харесу потребовалось для создания статуи 12 лет и 300 талантов металла, добытого из орудий, оставленных Деметрием у стен Родоса».

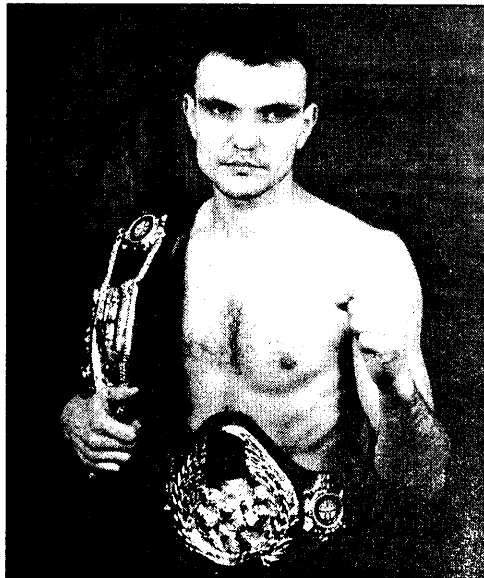
В общем, это почти все, что известно о статуе. Кстати, начиная с Колосса Родосского, словом «колосс» обозначают все крупное, выдающееся по своим размерам. На самом деле, до этого в греческом языке слово «колосс» означало просто статую и даже маленькую статуэтку.

Теперь Колосса собираются строить заново. Международный конкурс на создание современного варианта начинается в этом месяце. ■

Зміцер Пясецкі: «Памяркоўны беларус можа адлупіць любога»

Ён займаўся акрабатыкай, плаваннем, хакеем і баскетболам. Марыў стаць музыкантам, потым атрымаў вышэйшую юрыдычную адукацыю. Але знайшоў сябе ў муай-тай (тайландскім боксе).

Зараз Зміцер Пясецкі – двухразовы чэмпіён свету сярод прафесіяналаў. Трэніруе ў лепшым мінскім спартыўным клубе «Чынук». У паўночна-амерыканскіх індзейцаў чынук – гэта вецер, які нясе жыццё, змены. А ў Мінску «Чынук» – тое месца, адкуль выходзяць чэмпіёны свету на радзіме тай-бокса ў Тайландзе: Сяргей Івановіч, Аляксей Ігнашоў, Сяргей Дварэцкі, Зміцер Пясецкі...

— Трапіўшы на Беларусь крыху больш за дзесяць гадоў таму, тайландскі бокс сёння дасягнуў вельмі значных поспехаў...

— Пра высокі ўзровень развіцця тайландскага бокса на Беларусі сведчыць ужо тое, што беларуская школа карыстаецца даволі вялікай павагай у Тайландзе, на радзіме тай-бокса, у параўнанні з іншымі постсавецкімі краінамі. Менавіта яна з'яўляецца бліжэйшай па тэхніцы да тайскай школы, што даволі важна. Бо тайландскі бокс трапіў у СССР напрыканцы 80-х гадоў, калі паездкі ў Тайланд на стажыроўкі яшчэ не практыкаваліся, ды і магчымасцяў такіх не было. Тай-боксам пачалі займацца каратысты і баксёры, якія прынеслі адметнасці сваіх відаў спорту. У некаторых былых савецкіх краінах гэта так і засталося, тай-бокс там моцна адрозніваецца ад свайго першапачатковага варыянта. А мы здолелі пераняць характэрныя рысы тайландскай школы, таму тайбокс у Беларусі – гэта менавіта тай-бокс, а не пародыя на іншыя ўсходнія віды барацьбы.

У прынцыпе ж, беларускія тайбаксёры на дадзены момант лепшыя не толькі ў краінах СНД, але і ва ўсёй Усходняй Еўропе. Такое становішча можа змяніцца ў бліжэйшыя гады, і хутчэй за ўсё, перамогі пачнуць даставацца спартсменам з Расіі ці з Прыбалтыкі. Зараз там у тайландскі бокс укладаюцца вялікія грошы, што з кожным годам дае ім магчымасць рабіць свае выступленні ўсё лепш і лепш.

— Наколькі я ведаю, зараз ты не займаешся нічым, акрамя тайландскага бокса. Ці можаш ты сябе матэрыяльна забяспечыць?

— На тыя грошы, якія ў Беларусі можна зарабіць праз спорт, нельга пабудаваць дом ці набыць аўтамабіль. Іх можа хапіць толькі на самае неабходнае, таму большасць нашых спартсменаў займаюцца яшчэ і бізнесам, гандлююць на рынках, працуюць ахоўнікамі. І гэта пры тым, што па ўзроўні сваёй падрыхтоўкі з'яўляюцца прафесіянальнымі тайбаксёрамі. Ва ўсім свеце прафесіянал – гэта той, хто можа забяспечыць сябе і сваю сям'ю матэрыяльна, займаючыся толькі тым, што ўмее рабіць. А ў нас розніца ў аплаце прафесіяналаў і аматараў вельмі нязначная. Але, нягледзячы на гэта, прафесіянальны спартсмен у любым выпадку больш сур'ёзна трэніруецца, і траўмы ў яго звычайна больш складаныя, і рэжым больш жорсткі, і ад шмат якіх жыццёвых радасцяў прыходзіцца адмаўляцца, толькі вось на заробках гэта, на жаль, ніяк не адбіваецца.

Пра якое добрае матэрыяльнае забеспячэнне спартсменаў можна казаць, калі самі спартыўныя клубы з цяжкасцю выжываюць у нашых умовах. Амаль усе зароблены грошы ідуць на аплату арэнды памяшканняў для трэніровак. Ганарары тайбаксёрам за ўдзел у нашых турнірах таксама шукаем самі, а гэта вельмі няпроста, бо інстытута спонсарства ў Беларусі не існуе. Забяспечаным людзям цяпер не выгадна пастаянна ўкладваць грошы ў спорт, яны не маюць з гэтага ніякіх зніжэнняў падаткаў, напрыклад. Дзяржава нам абсалютна не дапамагае, добра калі яшчэ чыноўнікі не замінаюць працаваць.

—Тайландскі бокс – даволі жорсткі від спорту. Кроў, разбітыя твары і паламаныя рукі на турнірах – звычайная справа. Здаецца, што гэта найбольш падыходзіць да людзей каўказскага тэмпераменту, а не да памяркоўнага характару беларусаў, пра які так шмат кажуць.

— Ёсць такі анекдот пра цвік, на які па чарзе сядалі розныя людзі, у тым ліку і беларус. Нехта той цвік выдраў, каб не замінаў сядзець, нехта ўсеўся побач і доўга думаў, што б гэта значыла, і толькі беларус, адчуўшы, што сеў на цвік, падумаў: «А мо так і трэба», і пабаяўся з яго злезці. Дык вось калі бачыш, як «памяркоўны» беларус лупіць падчас турніра прадстаўніка якога-небудзь ваяўнічага народа, то ўзнікае вялікі сумнеў у бязмежнай нашай памяркоўнасці і лагоднасці, і анекдот гэты тады да беларуса становіцца аднесці вельмі складана. Беларусы – гэта добрыя барацьбіты.

Шмат хто мяркуе, што займаем мы прызавыя месцы яшчэ і з-за таго ўкладу жыцця, які ў нас ёсць. Эканамічныя цяжкасці, шэрае існаванне, нестабільнасць жыцця – усё гэта проста вымагае барацьбы. Перамога на міжнародным турніры – добры сродак для беларуса самазацвердзіцца.

— Як наконт даволі распаўсюджанага меркавання, што большасць тайбаксёраў тым ці іншым чынам звязаныя з крымiналам, падпрацоўваюць, напрыклад, вышыбаламі альбо выбіваюць грошы ў грамадзянаў?

— Гэта ўсё кіношныя стэрэатыпы. Калі ты фізічна здаровы і прафесійна займаешся спортам – значыць бандыт. А між тым вышэйшая адукацыя сярод тайбаксёраў – абсалютна не выключэнне. Зразумела, такое існуе, калі тайбаксёры, хоць гэта могуць быць і каратысты, ды і ў прынцыпе, хто заўгодна, звязваюцца з крыміналам. Нехта таму, што не хапае грошай на жыццё, нехта з-за свайго характару, хтосьці проста выпадкова туды трапляе і потым ужо не можа выбрацца. Крымінал заўсёды будзе зацікаўлены ў моцных здаровых хлопцах – гэтага ніхто не адмаўляе. Але не трэба думаць, што ўсе спартыўныя клубы – крымінальныя канторы, дзе штодзённа з'яўляюцца мафіёзі і даюць загады. Калі спартсмен ідзе ў крымінал, то гэта пазбаўляе яго магчымасцяў прафесійна займацца спортам.

— Якой ты ў прынцыпе бачыш будучыню тайландскага бокса на Беларусі?

— Лічу, што, нягледзячы ні на што, мы яшчэ доўга будзем аднымі з самых лепшых у Еўропе. Вялікія спадзяванні звязаныя ў мяне з магчымым уключэннем тайландскага бокса ў шэраг алімпійскіх відаў спорту. Вядома, што на Алімпіядзе 2004 года тай-бокс будзе дэманстравацца ў паказальных выступленнях. І калі праз пэўны час беларускія тайбаксёры атрымаюць магчымасць выступаць на алімпіядах, то гэта кардынальным чынам зменіць адносіны да нас дзяржавы, магчыма, да тайландскага бокса тады павернуцца тварам. Можа нас нарэшце перастануць успрымаць як вышыбалаў і ўбачаць людзей, якія сапраўды адстойваюць гонар сваёй краіны ў свеце. Калі я пачынаў выступаць на міжнародных спаборніцтвах, то пра Беларусь ніхто нічога не ведаў, нават назвы такой не чулі. Пасля нашых выступаў усе запаміналі, што ёсць такая краіна Беларусь, дзе шмат добрых байцоў.

Я шчыра перакананы, што філасофія, якую нясе з сабою тайландскі бокс, карысная для беларусаў. Яна вучыць верыць у сябе, шмат працаваць, думаць, ніколі не спадзявацца на выпадковасць, паважаць свайго супрацiўніка і жыццё ў цэлым. ■

Гутарыла Вольга АНЦЫПОВІЧ

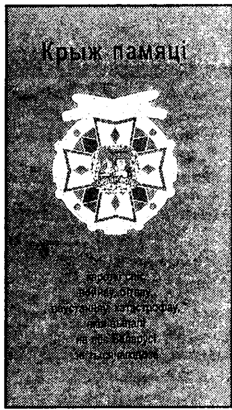
КНІГАРНЯ

З пачатку кнігадрукавання, ужо пяць стагоддзяў, лепшым падарункам сярод культурных людзей была і застаецца кніга. Для сённяшняй збяднелай Беларусі – кніга не толькі культурны, а, па сутнасці, і самы танны падарунак, які можна з гонарам зрабіць сябрам, родным, дзецям.

Дастойныя для падарунка беларускія кнігі можна знайсці на кніжнай выставе ТБМ (Мінск, вул. Румянцава, 11). У час летніх вандровак, сустрэчаў, выправы дзяцей за мяжу на выздараўленне варта мець для прэзентаў лепшую прыкмету нацыянальнай культуры, чым бутэлька гарэлкі.

Тэлефон кніжнай выставы – **284-85-11**.

Аптовы продаж выдання «Беларусь. Гістарычнае падарожжа для дзяцей». **239-15-32**.

Галоўны рэдактар **Павел ЖУК**

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі
Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № 1289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.
Выдавец – рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by Надрукавана з дыяпазітываў заказчыка на паліграфічнай фабрыцы «Чырвоная зорка»
УП «Паліграфкамбінат ім. Я.Коласа» (г.Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3) Заказ 1791 Нумар падпісаны ў друк 17/07/2000 (15:00) Наклад – 8.930